

OTDK-DOLGOZAT

Beke Edina Jetta

Bsc

2013

**A MAGYAR MUNKAVÁLLALÓK LEHETŐSÉGEI AZ EURÓPAI
UNIÓBAN**

**THE HUNGARIAN WORKERS OPPORTUNITIES IN THE EUROPEAN
UNION**

Beke Edina Jetta

Kézirat lezárva: 2012. október 26.

TARTALOMJEGYZÉK

1.BEVEZETÉS.....	1
2.IRODALMI ÁTTEKINTÉS.....	3
2.1 A migráció meghatározása	3
2.1.1 A migráció definíciója.....	3
2.1.2 A nemzetközi migráció definíciója.....	3
2.1.3 A migránsokat motiváló okok	3
2.2 A migrációs jogharmonizáció a kezdetektől	4
2.2.1 A szabad mozgásról szóló közösségi rendelet (1957)	4
2.2.2 Kormányközi megállapodások	6
2.2.3 Az átmeneti (derogációs) időszak.....	9
2.2.4 Viszonosság.....	11
2.2.5 A munkavállalás általánosságai napjainkban (2011).....	13
2.2.6 A Foglalkozások Egységes Osztályozási Rendszere 2008-ban.....	15
3.ANYAG ÉS MÓDSZERTAN.....	18
3.1 A migránsok számának változása Magyarország Európai Unió csatlakozását követően.....	18
3.1.1 Az uniós tagállamokban regisztrált magyarok száma 1999-ben és 2004-ben.....	18
3.1.2 Az uniós tagállamokban regisztrált magyarok számának különbsége 1999 és 2004 között	21
3.1.3 Kereslet a külföldi munkákra és önéletrajzok az EURES adatbázisban.....	23
3.2 A migrációs tendenciák alakulása 2004-től napjainkig.....	24
3.2.1 A külföldön tartózkodó magyar állampolgárok száma 2004 és 2011 között	24
3.3 A vándorlási különbözet 1990 és 2010 között	27
3.3.1 A kivándorló és hazatérő magyarok számának különbözete 1990 és 2003 között.....	27
3.3.2 A kivándorló és hazatérő magyarok számának különbözete 2004 és 2010 között.....	29
3.3.3 A kivándorló és hazatérő magyarok számának különbözete 1990 és 2010 között.....	30
3.3.4 A migrációs szándékok alakulása 1993 és 2010 között.....	30
3.4 A legnépesebb hat ország 2011-ben	31
3.4.1 Az országok és a MagyarOnline.net.....	31
3.4.2 Németország.....	33
3.4.3 Ausztria	35
3.4.4 Spanyolország	38

3.4.5 Olaszország	38
3.4.6 Írország	39
3.4.7 Hollandia	39
3.5 A feketemunka	40
4. PRIMER KUTATÁS: INTERJÚ EGY MAGYAR MUNKAVÁLLALÓVAL	
.....	43
4.1 A primer kutatásom módszertana	43
4.2 Az interjú.....	43
4.2.1 Az interjúalany és munkájának, valamint életkörülményeinek bemutatása	43
4.2.2 A végzettség és a munkakör közötti szakadék	43
4.2.3 Az előnyök és a kiutazás oka.....	44
5.KONKLÚZIÓK.....	46
5.1 Az első hipotézis eredménye	46
5.2 A második hipotézis eredménye	47
5.3 A harmadik hipotézis eredménye.....	48
5.4 A legnépszerűbb hat ország konklúziói	49
5.5 A feketemunka konklúziói	50
5.6 Az interjúból levont konklúziók	50
6.ÖSSZEFOGLALÁS.....	52
7.IRODALOMJEGYZÉK.....	54
8. MELLÉKLETEK.....	56

TÁBLÁZAT- ÉS ÁBRAJEGYZÉK

1. táblázat A megállapodások közötti eltérések.....	7
2. táblázat Az egyezmények típusai	8
3. táblázat A viszonyosság működése 2004-ben.....	12
4. táblázat Az Európai Unió országaiban regisztrál magyarok száma 1999-ben.....	18
1. ábra Németország, Ausztria és Írország viszonyítása a többi országokhoz (1999).....	19
5. táblázat Az Európai Unió országaiban regisztrált magyarok száma 2004-ben	20
2. ábra Németország és Ausztria viszonyítása a többi országokhoz (2004)	21
6. táblázat Az uniós tagállamokban regisztrált magyarok számának változásai 2004-re	22
7. táblázat A regisztrált magyarok számának tendenciája 2004 és 2011 között az EU-15	
országokban (fő)	24
8. táblázat A regisztrált magyarok számának tendenciája 2004 és 2011 között az EU	
velünk egyidejűleg csatlakozott országaiban (fő)	25
9. táblázat A 2004-ig csatlakozott tagállamokba migráló magyarok összesített száma	
(2004-2011) (fő).....	26
3. ábra A 2004-es évben regisztrált magyarok számának viszonyítása a 2011-es évhez	27
10. táblázat A kivándorló és hazatérő magyarok különbözete, 1990-2003	28
11. táblázat A kivándorló és hazatérő magyarok különbözete (2004-2010)	29
4. ábra Vándorlási különbözet (1990-2010)	30
12. táblázat A migrációs szándékok alakulása, 1993–2010	31
5. ábra A magyar migráció Németországba	33
6. ábra A magyarok foglalkozás szerinti megoszlása Németországban	34
7. ábra Magyar munkavállalók eloszlása Ausztriában.....	35
8. számú ábra A magyarok foglalkozás szerinti megoszlása Ausztriában.....	37

1.BEVEZETÉS

Az általam készített szakdolgozat témája a magyar migrálók tendenciái és a népszerű országokkal kapcsolatos tapasztalatok az Európai Unióban. A témaválasztásomat indokolja, hogy az ismertségi körömben számos külföldön munkát vállaló személy van, akik között előfordul olyan, aki idénymunkát vállalt külföldön, valamint olyan, aki letelepedési szándékkal vándorolt ki. Valamint a későbbiekben külföldre migráló személyek számára segítséget nyújthatok az aktuális jogszabályozások, lehetőségek megismerésében.

A dolgozat felépítését hipotézisek megfogalmazásával kezdem, amelyeket a későbbiekben részletesebben bemutatok, megindokolok, bizonyítok, vagy épp cáflok. Az első hipotézisem szerint Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozását követően jelentősen megugrott a külföldön munkát vállalók száma. Ennek okát abban látom, hogy a csatlakozás után az erre vonatkozó szabályok megenyhültek, valamint akár a csatlakozás előtt, továbbra is csábító a magasabb kereset lehetősége, a jobb életszínvonal és a népszerű országok kisebb mértékű gazdasági, technológiai, innovációs elmaradottsága (fejlettsége).

A második hipotézisem szerint a migrálók száma Magyarország az Európai Unióhoz való csatlakozásának évéhez viszonyítva napjainkra megnőtt, amelynek okát a magyar gazdaság folyamatos hanyatlásában és az életszínvonal romlásában látom. Az első hipotézisemmel összefüggően, véleményem szerint a migrálók céljai a kereset növelése és az életszínvonal javítása. Ennél a feltevésnél szeretnék külön fejezetként foglalkozni Németországgal és az ott élő magyarokkal, mivel vélemények szerint a legnépszerűbb országnak mondható.

A harmadik hipotézisem: a letelepedett migrálók száma lényegesen kisebb, mint a hazatérőké. Vélemények szerint a legnagyobb arányban szezon, vagy idénymunkát vállalnak, mivel a megfelelő, tartós életszínvonal kialakítása idő- és pénzigényes egy idegen országban, valamint a migrálók körében fontos cél a nyelvismeret gyakorlatban való alkalmazásának fejlesztése.

A három hipotézisemet statisztikai adatok összehasonlításával, statisztikai idősoros táblázatok feltüntetésével, valamint szemléltető ábrákkal kívánom bebizonyítani, vagy megcáfolni, amely átfogó képet adhat arról, vajon hányan vannak a migrálók, közülük hányan dolgoznak idényszerűen, valamint hogyan befolyásolta a munkavállalók migrációs kedvét Magyarország csatlakozása az Európai Unióhoz.

A későbbiekben beszámolók a legnépszerűbb országokról, az ottani lehetőségekről, fogadtatásáról, bérezésről. Ezt a beszámolót a MagyarOnline.net portál fórumának segítségével kívánom elkészíteni.

Valamint primer kutatásként készítek egy interjút egy külföldön dolgozó személlyel, akitől a munkájával, életkörülményeivel, a végzettsége és munkaköre közötti összefüggéssel, a kiutazásának okával és előnyeivel, tapasztalataival és a jövőre vonatkozó terveivel kapcsolatban kívánok válaszokat kapni.

2.IRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1 A migráció meghatározása

2.1.1 A migráció definíciója

A migrációs latin eredetű szó, amely pontos magyar fordításban vándorlást jelent. A fogalmat tartalmának megfelelően számos tudományág valamiféle mozgás leírására használja. A vándorlás egyéni, vagy csoportos akarat eredménye, amelyet az általános társadalmi, gazdasági, politikai folyamatok, az egyéni szándék és a mindennapok történései együtt, egyszerre határoznak meg. (Lukács, Király 2001)

2.1.2 A nemzetközi migráció definíciója

A nemzetközi vándorlás, mint spontán és természetes folyamat szoros összefüggésben van a befogadó és a kibocsátó ország társadalmi-politikai helyzetével, gazdaságának állapotával, népességének lelki kondíciójával, a létfenntartáshoz szükséges javak szűkösségével, vagy bőségével, valamint az adott társadalom tagjainak általános elégedettségével, vagy elégedetlenségével. (Lukács, Király 2001)

2.1.3 A migránsokat motiváló okok

Tóth (2001) szerint a vándorlás leggyakoribb okai elsősorban a kedvezőtlen viszonyok előli menekülés, valamint az életfeltételek javítása, az egyéni vágyak, elképzelések megvalósítása.

Megkülönböztetünk mesterséges és önkéntes migrációt a vándorlás melletti döntés alapján. Mesterséges migrációról akkor beszélhetünk, ha a vándorlás kényszer következtében történik (általában nagy tömeget érint egyszerre), ilyen lehet valamely gazdasági, politikai, ..., stb. katasztrófa, háború. Jellemzője a megszakítottság.

Természetes migrációról pedig akkor, ha a vándorlás egyéni szándék határozza meg. Jellemzője a folytonosság.

2.2 A migrációs jogharmonizáció a kezdetektől

2.2.1 A szabad mozgásról szóló közösségi rendelet (1957)

Általános jogosultságok

A Római Szerződés 39. cikke alapján az 1612/68/EGK jogszabály szabályozza a Közösségen belüli szabad mozgást. Ez alapján a tagállamoknak tilos korlátozásokat létrehozni a külföldi munkavállalókkal szemben, ugyanolyan bánásmódban kell részesíteni a más tagállam állampolgárát a munkavállalás és a munkafeltételek vonatkozásában, ugyanazok a szociális és adókedvezmények illetik meg őket, jogosultak magukkal vinni családtagjaikat, valamint a családtagoknak is jogukban áll munkát vállalni. A legfontosabb biztosított jogok a munkavállalók részére viszont a következők:

- a ténylegesen fennálló állásajánlatokra jelentkezhetnek;
- ebből a célból a tagállamok területére szabadon beléphetnek;
- valamely tagállam területén tartózkodhatnak azért, hogy ott munkát végezzenek az adott tagállam állampolgárainak alkalmazására vonatkozó törvényeknek, rendeleteknek és közigazgatási előírásoknak megfelelően;
- a foglalkoztatás megszűnése után annak a tagállamnak a területén maradhatnak, ahol a foglalkoztatásuk fennállott.

Ezek a megfogalmazott jogosultságok napjainkig nem változtak, a felsorolt jogok mindegyike a mai napig érvényesek a munkavállalókra. (Lékó 2009)

A szabad áramlás tilalma

A Római Szerződés, valamint a 64/221 EKG irányelv határozza meg, hogy melyik az a munkavállalói kör, amelyre nem terjed ki a szabad áramlás joga. Az irányelvben felsoroltak szerint a közrend, a közbiztonság és a közegészségügy megsértése lehet a szabad mozgás tagállami megtiltásának jogszerű indoka. A jogos kiutasításhoz szem előtt

kell tartani általános és konkrét előírásokat a tagállamoknak. Ugyanezen előírásokat kell figyelni be nem engedés esetén is. Az általános előírások:

- nem szolgálhat alapul az egyén korábbi büntetett előélete az elutasító döntéshez;
- kötelező az egyén vizsgálni;
- és a döntés nem szolgálhat gazdasági érdeket.

A konkrét előírások pedig:

- a jogorvoslat lehetőségének biztosítása minden esetben: a személyes védekezéshez jogot kell biztosítani;
- az intézkedési határidőket és az eljárási előírásokat minden esetben kötelező betartani.

Azt, hogy mi minősül a közrend, vagy a közbiztonság megsértésének, tagállamonként eltérő lehet. Németországban például ekként ítélik meg, ha a munkavállaló fenyegetést jelent az ország szabad demokratikus rendjére, vagy biztonságára, illetve politikai célok elérése érdekében erőszakos cselekményben vesz részt, nyilvánosan erre buzdít, vagy ezzel fenyeget; jogszabályokba, bírósági, illetve hatósági döntésekbe, vagy rendelkezésekbe ütköző, nem csupán egyszeri, vagy csekély súlyú jogsértést követett el, illetve olyan bűncselekmény követett el Németország területén kívül, amelyet Németország szándékos bűncselekményének tekintenek; a prostitúció gyakorlására vonatkozó jogszabályt, vagy rendelkezést sért; heroint, kokaint, vagy ehhez hasonló veszélyes kábítószer használ, és nem hajlandó a rehabilitációhoz nélkülözhetetlen kezelésre, vagy az alól kivonja magát; magatartásával sérti a közegészségügyi előírásokat, vagy tartósan hajléktalan; önmaga vagy Németországban tartózkodó olyan családtagjai részére, akikkel szemben általános tartásra köteles, vagy olyan, a háztartásában élő személyek részére, akiket eltart vagy eltartásukat vállalta, szociális segélyt igényel, vagy igénybe kell vennie; a szociális törvény nyolcadik könyve szerint segélyt kap a saját családon kívüli életvitelre, vagy a fiatal nagykorúaknak járó segélyt kapja; ez nem érvényes azokra a kiskorúakra, akiknek a szülei, vagy egyedüli, személyes ellátásra szoruló szülője jogszerűen tartózkodik Németországban.(Lukács 2003)

Mikortól alkalmazza Magyarország is ezeket a jogszabályokat?

Az integráció jelentőségének érzékeltetés a migráción keresztül történhet meg, amely nagyban hozzájárul a Maastrichti szerződés célkitűzéséhez, a „polgárok Európájának” létrehozásához. Ezen célkitűzés alapján a 2003. április 16-ai csatlakozási tárgyalás létrehozott egy 2+3+2 éves átmeneti időszakot, amelyről a későbbiekben részletesen kitérek. Az Európai Unió átmeneti időre vonatkozó konkrét javaslata:

- az átmeneti idő általánosan öt év legyen;
- a második év vége előtt automatikusan felülvizsgálatra kerül, ezután az új tagállam kérésére újból felülvizsgálható;
- a munkaerőpiac várható súlyos zavarának indokával egy tagállam az öt év letelte után további két évre meghosszabbíthatja meg határozott országgal szemben;
- a korlátozás nem terjed ki a szolgáltatásnyújtás szabadságára;
- a kutatók és a diákok szabad mozgását ösztönözni kell.

Az átmeneti időszak alkalmazását Magyarország csak bizonyos feltételekkel fogadta el. Ezek közül a legfontosabb, hogy a korlátozás ellenére a magyar állampolgárok munkavállalási lehetőségeinek javulniuk kell. További feltétel, hogy a korlátozást választó tagországokban is előnyben kell részesíteni a magyar munkavállalókat a nem EU-tagállambeli munkakeresőkkel szemben. Végül Magyarország a megállapodás szerint, viszonyossági alapon egyenértékű korlátozásokat alkalmazhat azon tagállamok munkavállalóival szemben, amelyek Magyarországot érintő korlátozásokat tartanak fenn. (Lukács 2003)

2.2.2 Kormányközi megállapodások

A kétoldalú (bilaterális) megállapodások jelentősége

A Magyar Köztársaság Alkotmány biztosítja a jogot a külföldi munkavállalás szabadságához minden magyar állampolgár számára, azonban ezzel a joggal nagyon korlátozott mértékben tudnak élni az állampolgárok. Egyes országok a külföldi munkavállalást munkavállalási engedélyhez kötik, amelynek megszerzése meglehetősen

nehéz, mivel az engedély megadását az adott ország munkaerő-piaci helyzetének vizsgálata előzi meg, valamint vannak olyan országok, amelyek egyáltalán nem, vagy csak bizonyos szakismeret birtokában adják meg az engedélyt. Magyarország kormányai már az 1980-as évektől törekedtek a kétoldalú foglalkoztatási egyezmények létrehozására, amelynek eredményeként 1991. december 16-án létrejött az Európai Megállapodás. A Megállapodás megkötésének elsődleges célja a magyarok külföldi munkavállalásának elősegítése, valamint másodlagos célként megfogalmazták azt, hogy a fiatal szakemberek lehetőséget kapjanak szakmai ismeretek megszerzésére és bővítésére új, korszerű technikák megismerése által, valamint idegen nyelvtudásuk tökéletesítésére.

A kétoldalú egyezmények létrejötte által a könnyítést elsősorban az jelenti, hogy az adott ország nem vizsgálja a saját munkaerő-piaci helyzetét külföldi munkavállalás esetén, megadja az engedélyt a nélkül is, abban az esetben, ha a saját munkaerőpiacán is van megfelelő szakképzettséggel rendelkező munkaerő. (Laky et. al. 2001)

A megállapodások közötti eltérések

A bilaterális egyezmények eltérést mutatnak mind a munkavállalás időtartama, mind az egyezmény célja, mind pedig a hatályba lépés időtartama terén. Ezeket az eltéréseket összegzi az 1. számú táblázat. A táblázatban szereplő országokkal született bilaterális egyezmények 1989-től 1999-ig terjedőek.

1. táblázat A megállapodások közötti eltérések

Forrás: Dr. Lukács Éva-Dr. Király Miklós: Migráció és Európai Unió

Ország	Kihirdető jogszabály	Hatálybalépés	Egyezmény működése	Célja	Foglalkoztatás időtartama
Ausztria	37/1998. (III. 1.) Korm. rendelet	1998. III. 1.	1998. IV. 1.	Szakmai és nyelvi ismeretek bővítése	6-12 hónap (max. 18 hó)
Ausztria	38/1998. (III. 1.) Korm. rendelet	1998. III. 1.	1998. IV. 1.	Határ menti ingázók foglalkoztatásának megkönnyítése	6 hónap (+6 hónappal meghosszabbítható)
Hollandia	tárcaközi megállapodás	aláírás: 1997. XII. 15.	1998. I. 1.	Szakmai és nyelvi továbbképzés	max. 24 hét

Írország	tárcaközi megállapodás	aláírás: 1992. V. 11.	1997. I. 1.	A két ország együttműködésének fejlesztése, munkatapasztalat szerzése	nincs rögzítve
Luxemburg	216/1996. (XII. 23.) Korm. rendelet	1996. XII. 23.	1997. I. 1.	Szakmai és nyelvi ismeretek bővítése	1 év (+6 hónappal meghosszabbítható)
Németország	55/1990. (III. 23.) MT rendelet, módosítva a 106/1991. (VIII. 6.) Korm. rendelettel		1990 II. 2.	Szakmai és nyelvi ismeretek bővítése, vendég-munkavállalás keretében	1 év (max. 18 hó)
Németország	14/1989. (II. 17.) MT rendelet, módosítva a 105/1991. (VIII. 6.) Korm. rendelettel	1989. IV. 3.	-	Foglalkoztatás vállalkozási szerződés keretében	2 év (max 3 év)

A 2. számú táblázat már az egyezmény típusát is mutatja négy ország (Ausztria, Németország, Luxemburg, Írország) vonatkozásában, valamint a befogadás mértékét (kontingens) számokban. (Lukács, Király 2001)

2. táblázat Az egyezmények típusai

Forrás: Dr. Lukács Éva-Dr. Király Miklós: Migrációs és Európai Unió

Ország	Egyezmény	Kontingens
Ausztria	gyakornokcsere	400 fő
	határ menti ingázás	900 fő
Németország	egyéni munkavállalói	2000 fő
	vállalkozói szerződéses	6600 fő (kb. 3500 fő szezonális munka)
Luxemburg	gyakornokcsere	20 fő
Írország	tárcaközi	12 fő

A munkavállalás feltételei a megállapodások alapján

A feltételek között szerepelnek a munkavállalás általános feltételei, a munkavállaláshoz szükséges pályázati anyag tartalmának feltételei, valamint a vízumkéréshez szükséges dokumentumok.

Az általános feltételek: magyar állampolgárság, büntetlen előélet, előírt korhatár, egyénileg meghatározott szakképesítés és szakmai gyakorlat, valamint a fogadó ország nyelvének a munkakör ellátáshoz szükséges szintű ismerete.

Továbbá a vendég-munkavállalási lehetőséget minden magyar állampolgár csak egy alkalommal veheti igénybe, munkavállalási engedély csak egyszer adható.

Minden érintett országba csakis pályázat benyújtásával lehet kijutni. Ennek a pályázatnak a kötelező elemei: egy pályázati űrlap az adott ország hivatalos nyelvén kitöltve; a fogadó ország nyelvén megírt szakmai önéletrajz; a szakképesítést igazoló okirat hivatalos fordítása (az eredeti bizonyítványt is be kell mutatni a pályázat beadásakor); érvényes erkölcsi bizonyítvány (3 hónapnál nem régebbi); fél évnél nem régebbi igazolványkép; fénymásolat az útlevelel fényképes oldaláról; az idegennyelvtudás szintjén igazoló okirat; foglalkoztatási ígérvény, vagy munkaszerződés. Sikeres pályázat esetén munkavállalási engedélyt kap a pályázó. A pályázatok átfutási ideje egy és három hónap közé tehető.

A vízumkérelemhez szükséges dokumentumok pedig: igazolványkép; munkavállalási engedély; a munkaszerződés eredeti példánya; a munkaszerződés fénymásolata; a munkavállalás teljes időtartamát igazoló dokumentum; és erre a teljes időszakra érvényes útlevelel. (Kendre 1998)

2.2.3 Az átmeneti (derogációs) időszak

Az átmeneti, vagyis derogációs időszak, mint már korábban említettem a 2003. április 16-án Athénban aláírt Csatlakozási Szerződésben fogalmazódott meg, amelyet megelőztek a 2001-es és 2002-es csatlakozási tárgyalások. A személyek szabad áramlása csatlakozási fejezetet 2001 júniusában zárta Magyarország és az Európai Bizottság, amelyben már szerepelt az átmeneti idő jogrendszere, majd 2002 decemberében véglegesítették a jogszabálysöveget. (Lukács, Illés 2005)

Az első két év (2004-2006)

Az első két év időszakában a jelenlegi tagállamok az új tagállamokkal szemben alkalmazhatják a nemzeti jogszabályaikat, amelyek elsősorban szabályozzák a harmadik országok állampolgárainak munkavállalását. Továbbá lehetőségük nyílik az egyes tagállamoknak arra, hogy különböző szabályokat alakítsanak ki minden egyes csatlakozó ország vonatkozásában. Ebben korlátozást jelent a „standstill klauzula”, amely értelmében a csatlakozási tárgyalás aláírásakor érvényben lévő előírásokon tilos szigorítani. Tehát a tagállamok 2004. május 1.-től alkalmazhatják a közösségi jogot a magyar munkavállalókra nézve a tagállamok, de a két év alatt bármikor, önállóan, közösségi engedélyezés nélkül újra munkavállalási engedélyezési rendszert vezethetnek be, akár az egész országra, akár csak annak bizonyos területére (régióra), vagy egy meghatározott gazdasági szektorra. Az első két év nemzeti jogszabályai lehetnek korlátozó jellegűek, de akár teljes hozzáférést is jelenthetnek az új tagállamok számára a munkaerő piachoz liberális jellegéből adódóan.

A következő három év (2006-2009)

A két év lejártá után az adott tagállamnak lehetősége van arra, hogy bejelentse az Európai Bizottságnak, hogy továbbra is alkalmazni kívánja a korlátozásokat. Ez alapján további három évig van lehetősége a korlátozásokat fenntartani. Viszont a további három év alatt bármikor dönthet úgy, hogy feloldja a korlátozásokat, vagyis liberalizálja a munkaerőpiacát. Továbbá ez egy indoklást nem igénylő bejelentés. Amennyiben a bejelentést nem teszi meg, vagy úgy nyilatkozik, hogy nem alkalmazza tovább a korlátozásokat, ebben az esetben életbe lép a közösségi jog.

Az utolsó két év (2009-2011)

Az 5. év lejártá után automatikusan életbe lép a közösségi jog. Viszont, ha az adott tagállam további két évre is érvényben akarja tartani a korlátozásokat, azt abban az esetben teheti meg, ha a saját munkaerőpiacán súlyos zavarok mutatkoznak, vagy ezek kialakulása várható. A munkaerő-piaci helyzet helyreállításának céljából kérelmeznie kell az Európai Bizottságtól,

hogy a szabad munkavállalásra vonatkozó szabályokat függessze fel. A Bizottság értesíti döntéséről az Európai Tanácsot, amely két héten belül, minősített többséggel dönt. Ahhoz, hogy a régi tagállamok bizonyítani tudják munkaerő-piaci problémáikat, az új tagállamokból érkező munkavállalók számára vonatkozó statisztikai nyilvántartási igazolások kerülnek kiállításra. Ezek az igazolások egyben munkavállalási engedélyek is.

Ilyen eljárásra még sohasem került sor az Európai Közösség története során.

2.2.4 Viszonosság

A Csatlakozási Szerződés aláírása után a legtöbb régi tagállam jelezte, hogy élni kíván a derogációs időszak adta lehetőséggel. Ez alóli kivételek csak az Egyesült Királyság, Írország és Svédország. A lehetőséggel élő országok állampolgáraira tehát az Flt. (Foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény) felhatalmazása alapján elfogadott 93/2004 (IV. 27.) kormányrendelet kerül alkalmazásra, amely a viszonosságról rendelkezik. A Korm. rendelet 2.§-ának (1) bekezdése kimondja, hogy azokkal a tagállamokkal szemben lehet viszonosságot alkalmazni, amelyek „a magyar állampolgárokat a saját területén történő foglalkoztathatóság tekintetében más elbánásban részesíti, mint amit a munkavállalók Közösségen belüli szabad mozgásáról szóló 1612/68/EGK rendelet 1–6. cikke előír.” A Korm. rendelet azonban nem egységesen kezeli a viszonosságot kérő tagállamokat. Attól függően, hogy az érintett tagállam könnyített-e valamit a magyar állampolgárok foglalkoztathatóságán, a tagállamokat két csoportra bontva tárgyalja. Azon tagállamok állampolgáraival szemben, amelyek változatlan formában alkalmazzák eddigi megszorító nemzeti jogszabályaikat, Magyarország is az általános engedélyeztetési eljárást alkalmazza. Azokkal szemben pedig, amelyek alkalmazznak könnyítést, a munkavállalási engedély a munkaerő-piaci helyzet vizsgálata nélkül kerül kiadásra. A 3. számú táblázat összefoglalóan mutatja be a viszonosság működését. (Lékó 2009)

3. táblázat A viszonyosság működése 2004-ben

Forrás: Gellérné dr. Lukács Éva-Illés Sándor: Migrációs politikák és jogharmonizáció

Nem kell munkavállalási engedély	Az engedély a munkaerőpiac vizsgálata nélkül kerül kiadásra	A munkavállalási engedély a rendes eljárásban kerül kiadásra
Egyesült Királyság	Dánia	Ausztria
Írország	Norvégia	Belgium
Svédország		Finnország
		Franciaország
		Görögország
		Hollandia
		Izland
		Liechtenstein
		Luxemburg
		Németország
		Olaszország
		Portugália
		Spanyolország

A 3. számú táblázat a viszonyosság működését összegzi a munkavállalási engedély tekintetében, a 2004-es évre levetítve. A táblázatról leolvasható, hogy három kategória létezik, amelyek szerint három országban nem kell munkavállalási engedély (UK, Írország, Svédország), két országban automatikusan kiadásra kerül az engedély (Dánia, Norvégia), valamint a többi országban rendes eljárás alapján kerül kiadásra. A rendes eljárás takarja a munkavállaló saját országának, valamint a fogadó ország munkaerőpiacának felülvizsgálatát. Ha a vizsgálatok során munkaerőpiaci zavarokat állapítanak meg, akkor az engedély nem kerül kiadásra. Ilyen zavar lehet például a fogadó országban való munkaerő túltelítettség, vagy a munkavállaló országában való munkaerőhiány. Ilyen zavarokra viszont 2011-ig nem volt példa, valamint a táblázat is csak két ország vonatkozásában változott ezidáig. A második szakaszban Portugália és Spanyolország átkerültek az első oszlopba, vagyis ettől kezdve nem volt szükség munkavállalási engedélyre, míg a többi ország helyzete nem változott 2011-ig.

2.2.5 A munkavállalás általánosságai napjainkban (2011)

Általános tudnivalók

Wopera (2012) tanulmányai szerint az átmeneti (derogációs) időszak letelte után (2011. május 1.) valamennyi tagállamban vállalhatnak szabadon munkát a magyar állampolgárok, és velük együtt a Magyarországgal egy időben csatlakozott hét másik ország is. A továbbiakban tehát azoknak a magyar állampolgároknak, akik munkavállalás céljából mennek külföldre, joguk van:

- állást keresni más uniós tagállamban;
- munkavállalási engedély nélkül munkát vállalni az uniós tagállamokban;
- az adott tagállamban tartózkodni a munkavégzés céljából;
- a munkaviszony megszűnése esetén továbbra is ott tartózkodni;
- az álláshoz jutás, a munkafeltételek és minden egyéb szociális- és adókedvezmény tekintetében az adott ország állampolgáraival egyenlő bánásmódban részesülni.

Továbbá a munkavállalók szabad mozgásának elve alkalmazható az Európai Gazdasági térség országaiban (Norvégia, Izland, Liechtenstein) is. Bizonyos szakmai képzések

elismertethetőek külföldön, valamint a polgárok egészségügyi és szociális ellátásainak bizonyos típusai átvihetők abba az országba, ahol munkát vállalnak.

Ezek függvényében meghatározható az is, hogy kik azok, akiknek előnyük származik a szabad mozgásból. Ezek a személyek pedig: a munkakeresők, a más országban dolgozó uniós polgárok, a külföldi munkavégzés után hazájukba visszatérő uniós polgárok és e személyek családtagjai.

Tartózkodási jog

A 2004/38/EK irányelv értelmében az uniós polgárok három hónapig engedély nélkül tartózkodhatnak az EU más tagállamaiban. Az uniós polgárok három hónapon túli tartózkodása esetén a tagállamok bejelentési kötelezettséget követelhetnek meg. Tartózkodási vagy letelepedési engedély ekkor sem kell, a bejelentésről az illetékes hatóságok igazolást állítanak ki. Három hónapot meghaladó tartózkodásra azonban csak az jogosult, aki elegendő forrással rendelkezik ahhoz, hogy tartózkodása ne jelentsen indokolatlan terhet az adott ország szociális ellátórendszerére, és külön jogszabályban meghatározottak szerint biztosítási jogviszony keretében jogosult az egészségbiztosítási szolgáltatások igénybevételére, vagy azok fedezetéről maga gondoskodik. A három hónapot meghaladó tartózkodást regisztráltatni kell az illetékes tagállami hatóságnál, amely erről igazolást állít ki.

Az előző alfejezetben említett családtagokra vonatkozó jogok szerint családtagnak számít a munkavállaló:

- házastársa;
- bejegyzett élettársa;
- a 21. életévüket be nem töltött, vagy eltartott leszármazottai;
- általa eltartott egyenes ági felmenői (szülők, nagyszülők).

Válás, a házasság érvénytelenítése, a bejegyzett élettársi kapcsolat megszűnése, halál, vagy a munkavállaló távozása esetén a családtagoknak lehetőségük van megtartani tartózkodási engedélyüket bizonyos feltételek mellett.

Továbbá a tagországnak elő kell segítenie az alábbi személyek beléptetését és a területükön való tartózkodását:

- egyéb eltartott vagy a munkavállalóval egy háztartásban élő családtagok;
 - olyan családtagok, akik súlyos egészségügyi okok miatt személyes gondoskodást igényelnek;
 - a munkavállaló élettársa, akivel tartós és megfelelően igazolt kapcsolatot tart fent.
- (Wopera 2012)

Kijelentkezési kötelezettség

Amennyiben egy magyar állampolgár három hónapot meghaladóan tartózkodik egy másik tagállamban, a kiutazás tényét be kell jelenteni az illetékes magyar települési önkormányzat népesség-nyilvántartó irodájánál (okmányiroda). A kijelentkezésről a népesség-nyilvántartó szerv igazolást állít ki. A hazatérést szintén ennél a szervnél kell bejelenteni. Főszabály szerint minden magyar állampolgár egyidejűleg két lakóhellyel rendelkezhet az Európai Unióban. Az egyik a bejelentett (állandó) lakóhelye, melynek nincs elévülési ideje; a másik a tartózkodási (ideiglenes) lakóhelye, amelyhez a lakcímkártyát Magyarországon minden esetben 5 évre adják ki. (Wopera 2012)

2.2.6 A Foglalkozások Egységes Osztályozási Rendszere 2008-ban

„A társadalmi és gazdasági folyamatok megfigyelésének alapvető követelménye, hogy rendelkezésre álljanak azok a több célt szolgáló általános, kölcsönösen elfogadott, a társadalmi, gazdasági jelenségeket objektíven lefedő osztályozások és fogalmak, amelyek közös nyelvet jelentenek az adatok gyűjtésénél, feldolgozásánál, publikálásánál és felhasználásánál, valamint az adatok térbeli, időbeli összehasonlításánál, nem csak nemzeti, hanem nemzetközi vonatkozásban is. Ebbe a körbe tartozik a foglalkozások egységes osztályozási rendszere (FEOR 08) is, ami a statisztikai célú felhasználáson túl –többek között– a munkaügyi személyzeti nyilvántartásokban, a munkaközvetítésben, a pályaválasztási tanácsadásban, a szakképzési rendszerben, a társadalombiztosításban egyaránt hasznos.”

(KSH, 2011)

Tehát a FEOR 08 a 2008-ban elfogadott osztályozása a munkaköröknek, amely alapján 0 és 9 közötti kategóriák léteznek, azon belül is eltérő számban főcsoportok, valamint alcsoportok. A KSH 2011-es kiadványa alapján az alábbi kategóriák és főcsoportok léteznek:

❖ 0: Fegyveres szervek foglalkozásai

- Fegyveres szervek felsőfokú képesítést igénylő foglalkozásai
- Fegyveres szervek középfokú képesítést igénylő foglalkozásai
- Fegyveres szervek középfokú képesítést nem igénylő foglalkozásai

❖ 1: Gazdasági, igazgatási, érdek-képviselési vezetők, törvényhozók

- Törvényhozók, igazgatási és érdek-képviselési vezetők
- Gazdasági, költségvetési szervezetek vezetői
- Termelési és szolgáltatást nyújtó egységek vezetői
- Gazdasági tevékenységet segítő egységek vezetői

❖ 2: Felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozások

- Műszaki, informatikai és természettudományi foglalkozások
- Egészségügyi foglalkozások (felsőfokú képzettséghez kapcsolódó)
- Szociális szolgáltatási foglalkozások (felsőfokú képzettséghez kapcsolódó)
- Oktatók, pedagógusok
- Gazdálkodási jellegű foglalkozások
- Jogi és társadalomtudományi foglalkozások
- Kulturális, sport-, művészeti és vallás foglalkozások (felsőfokú képzettséghez kapcsolódó)
- Egyéb magasan képzett ügyintézők

❖ 3: Egyéb, felsőfokú, vagy középfokú végzettséget igénylő foglalkozások

- Technikusok és hasonló műszaki foglalkozások
- Szakmai irányítók, felügyelők
- Egészségügyi foglalkozások
- Oktatási asszisztensek
- Szociális gondozási és munkaerő-piaci szolgáltatási foglalkozások
- Üzleti jellegű szolgáltatások ügyintézői, hatósági ügyintézők, ügynökök
- Művészeti, kulturális, sport- és vallási foglalkozások
- Egyéb ügyintézők

❖ 4: Irodai és ügyviteli (ügyfélkapcsolati) foglalkozások

- Irodai, ügyviteli foglalkozások

- Ügyfélkapcsolati foglalkozások
- ❖ 5: Kereskedelmi és szolgáltatási foglalkozások
 - Kereskedelmi és vendéglátó-ipari foglalkozások
 - Szolgáltatási foglalkozások
 - ❖ 6: Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási foglalkozások
 - Mezőgazdasági foglalkozások
 - Erdőgazdálkodási, vadgazdálkodási és halászati foglalkozások
 - ❖ 7: Ipari és építőipari foglalkozások
 - Élelmiszer-ipari foglalkozások
 - Könnyűipari foglalkozások
 - Fém- és villamosipari foglalkozások
 - Kézműipari foglalkozások
 - Építőipari foglalkozások
 - Egyéb ipari és építőipari foglalkozások
 - ❖ 8: Gépkézelők, összeszerelők, járművezetők
 - Feldolgozóipari gépek kezelői
 - Összeszerelők
 - Helyhez kötött gépek kezelői
 - Járművezetők és mobil gépek kezelői
 - ❖ 9: Szakképzettséget nem igénylő foglalkozások
 - Takarítók és hasonló jellegű egyszerű foglalkozások
 - Egyszerű szolgáltatási, szállítási és hasonló foglalkozások
 - Egyszerű ipari, építőipari, mezőgazdasági foglalkozások

3.ANYAG ÉS MÓDSZERTAN

3.1 A migránsok számának változása Magyarország Európai Unió csatlakozását követően

3.1.1 Az uniós tagállamokban regisztrált magyarok száma 1999-ben és 2004-ben

Ebben az alfejezetben statisztikai adatok összehasonlításával igazolom az első hipotézisemet, miszerint a csatlakozást követően megugrott a migránsok száma, melynek okai között szerepelhet a kijutás módjának megkönnyebbülése a jogszabályok enyhülése által, valamint a személyes jólét növelése. Erre vonatkozólag felhasználtam arra vonatkozó statisztikai adatokat, hogy az uniós tagállamokban regisztrált magyarok száma és százaléka mennyi volt 1999-ben, majd 2004-ben.

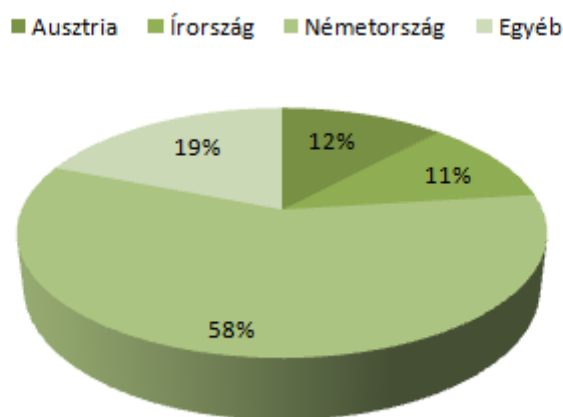
4. táblázat Az Európai Unió országaiban regisztrál magyarok száma 1999-ben

Forrás: Cseresnyés F.: Migrációs tendenciák Magyarországon az 1990-es években

Ország	Fő	%
Ausztria	10 569	11,74
Belgium	1 020	1,13
Dánia	377	0,42
Egyesült Királyság	5 879	6,53
Franciaország	1 450	1,61
Finnország	508	0,56
Görögország	573	0,64
Hollandia	1 404	1,56
Írország	10 136	11,26
Luxemburg	11	0,01
Németország	52 029	57,8
Olaszország	2 639	2,93

Portugália	96	0,11
Spanyolország	360	0,42
Svédország	2 954	3,28
Európai Unió összesen	90 005	100

A 4. számú táblázat az Európai Unió országaiban regisztrált magyar állampolgárok számát mutatja 1999-ben. A táblázatból kiderül, hogy az unióban dolgozó magyarok több mint 57%-a Németországban él, és munkavégzést folytat, valamint a legelhanyagoltabb arányban Luxemburgban élnek a magyarok, alig 0,01 %-uk. 1999-ben a népszerű országok között tehát első helyen Németország áll, öt követi Ausztria, Írország (a korábban említett korlátozásmentesség miatt), az Egyesült Királyság (Írországgal megegyező okok miatt), Svédország és Olaszország. Az ausztriai magyarság helyzetéről szóló adat nem pontos, ugyanis 10 569 ugyan azoknak a száma, akik ott munkavégzést folytatnak, azonban a határ menti ingázók számának levonásával feltehetőleg harmadára csökkenne ez a szám.

1. ábra Németország, Ausztria és Írország viszonyítása a többi országokhoz (1999)

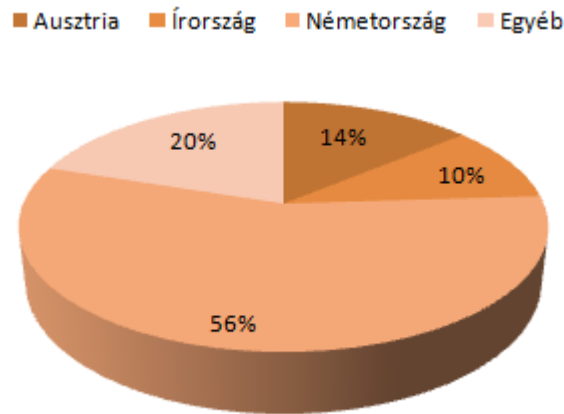
Az 1. számú ábra szemlélteti a Németországban, Ausztriában és Írországban regisztrált magyarok számának rendkívüli magas arányát a többi uniós tagállamhoz képest. Az aránytalanság azért látványos, mert a fennmaradó 18 % 12 országot takar, amelyek között szintén találunk nagyobb különbségeket, azonban ezek az eltérések nem annyira látványosak, mint a három legnépszerűbb országban.

5. táblázat Az Európai Unió országában regisztrált magyarok száma 2004-ben

Forrás: Eurostat, OECD

Ország	Fő	%
Ausztria	14 151	14,22
Belgium	1 502	1,5
Dánia	463	0,47
Egyesült Királyság	6 021	6,05
Franciaország	2 954	2,97
Finnország	678	0,68
Görögország	630	0,63
Hollandia	1 886	1,89
Írország	9 525	9,57
Luxemburg	361	0,37
Németország	55 411	55,7
Olaszország	1 954	1,9
Portugália	191	0,2
Spanyolország	1 724	1,73
Svédország	2 112	2,12
Európai Unió összesen	99 563	100

Az 5. számú táblázat összegzi azokat a statisztikákat, amelyek a külföldön regisztrált magyarok számra vonatkozik a 2004-es év tekintetében. A részarányok jelentős többségét, több mint 55%-át 5 év elteltével is Németország birtokolja, viszont a legkisebb arányszám ezúttal a portugáliai magyarságé, 0,2%. A népszerű országok listája egy ország tekintetében változott, 2004-ben már Franciaország az ötödik legnépszerűbb ország az 1999-es hetedik hely után.

2. ábra Németország és Ausztria viszonyítása a többi országokhoz (2004)

A 2. számú ábra az 1. számú ábrával megegyezően a három legnépesebb országok viszonyítja a többihez, viszont már a 2004-es év alapján. Ez alapján az aránytalanság, ha minimálisan is, de csökkent az 1999-es állapothoz képest, mivel a 12 ország már 20%-ot birtokol a külföldön tartózkodó magyarok számából, továbbá Németországban 58%-ról 56%-ra, Írországban pedig 11%-ról 10%-ra csökkent a számuk, azonban az Ausztriában élő magyarok aránya nőtt 12%-ról 14%-ra. Az ausztriai növekedés pedig kevés ahhoz, hogy tovább növekedjen a differencia.

3.1.2 Az uniós tagállamokban regisztrált magyarok számának különbsége 1999 és 2004 között

A két év összehasonlítása alapján találhatunk olyan országokat, ahol ugyan megnőtt a regisztrált magyarok száma, viszont többségében olyan országokat, ahol lecsökkent, vagy nem változott számottevően. Az 5. számú táblázat összegzi a különbségeket a két év viszonylatában országokra lebontva.

6. táblázat Az uniós tagállamokban regisztrált magyarok számának változásai 2004-re

Forrás: saját szerkesztés

Ország	Változás 2004-re (fő)	Változás 2004-re (%)
Ausztria	+3 582	+2,48
Belgium	+482	+0,37
Dánia	+86	+0,05
Egyesült Királyság	+142	-0,48
Franciaország	+1 504	+1,36
Finnország	+170	+0,12
Görögország	+57	+0,01
Hollandia	+482	+0,33
Írország	-611	-1,69
Luxemburg	+350	+0,36
Németország	+3 382	-2,1
Olaszország	-685	-1,03
Portugália	+95	+0,09
Spanyolország	+1 364	+1,31
Svédország	-842	-1,16
Európai Unió összesen	+9 558	+10,62

A 6. számú táblázat a tagállamokban regisztrált magyarok számának változását mutatja be 1999-ről 2004-re, főre és százalékra vonatkoztatva. Leolvasható, hogy 2004-re 9 558 fővel nőtt azoknak a száma, akik az uniós tagállamok országaiba migrálnak, ami azt jelenti, hogy 10,62%-kal nőtt az arányuk, annak ellenére, hogy a 15 tagállamból 3 tagállamban csökkent a magyarok száma. A másik 11 tagállamban viszont olyan jelentős növekedés figyelhető meg, hogy pozitív marad a változás végösszege. Az 1999 óta legnépszerűbb ország Németország tekintetében a növekedés egyedülálló. Ezen összehasonlítás alapján kijelenthető, hogy az első hipotézisem, miszerint a 2004-es csatlakozással megnőtt a migránsok száma, beigazolódott. Ennek ellenére meg kell említeni, hogy a mutatók növekedést jeleznek ugyan, de az országokat külön-külön megvizsgálva mégis kétségeink lehetnek abban, hogy a jogszabályok

vajon szigorúbbak lettek, vagy enyhültek. Az irodalmi áttekintésben megfogalmazott szabályozások szerint 2004-től az enyhülés nem öltött olyan mértékeket, hogy kimagaslóan megemelkedjen a migrálók száma. Ezt mutatja, hogy a korlátozásokat eltörlő három ország közül (Egyesült Királyság, Írország, Svédország) az Egyesült Királyságban 0,48%-kal, Írországban 1,69%-kal, míg Svédországban 1,16%-kal csökkent a migránsok száma.

3.1.3 Kereslet a külföldi munkákra és önéletrajzok az EURES adatbázisban

A Külföldön Dolgozó Magyarok Weblapja 2004-ben készített egy közvélemény-kutatást arra irányulóan, hogy vajon hány álláslehetőség maradt betöltetlen külföldön a csatlakozás után, milyen típusú munkákat ajánlanak és miért maradt el a várt migrációs roham.

Az első két hétben az érdeklődők száma mindössze ezren érdeklődtek az álláshelyek iránt, és ez a szám az év végéig sem növekedett. Eközben az eredmények szerint 22 ezer álláshelyet kínálnak a korábbi EU-tagállamok, ezek közül 18 ezret az Egyesült Királyság, 1200-at Írország és 1015-öt Ausztria. Leginkább kamionosokat, szakácsokat, henteseket, programozókat és egészségügyi dolgozókat keresnek. A migrációtól való idegenkedés okát abban látják, hogy a csatlakozás előtti időszakban a sajtó és a média arról számolt be, hogy a csatlakozástól kezdődően a régi tagállamok bezárják kapuikat a magyarok munkavállalása előtt. Nem törődve a korábbi fejezetekben már említett korlátozások feloldásával az Egyesült Királyság, Írország és Norvégia tekintetében.

A gyér keresletet a külföldi munkákra bizonyítja az önéletrajzok száma is az Európai Foglalkoztatási Szolgálat (EURES) adatbázisában. Mivel az EURES az Európai Unió állasközvetítő rendszere, így a külföldre menni akaró személyek önéletrajzait az EURES adatbázis rögzíti, amelyet nyilvánosságra hoztak 2004 augusztusában. Eszerint 2004 augusztusáig mindössze 2 ezer önéletrajz érkezett az adatbázisba.

3.2 A migrációs tendenciák alakulása 2004-től napjainkig

3.2.1 A külföldön tartózkodó magyar állampolgárok száma 2004 és 2011 között

A második hipotézisem igazolására - amely a migránsok számának napjainkra történő növekedését feltételezi – szintén statisztikai táblák összehasonlítását választottam, mivel egyértelműen megmutatja, hogy vajon megvalósult-e a folyamatos növekedő tendencia, avagy sem.

7. táblázat A regisztrált magyarok számának tendenciája 2004 és 2011 között az EU-15 országaiban (fő)

Forrás: Eurostat, OECD

Ország	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ausztria	14 151	15 133	16 284	17 428	19 318	21 527	23 331	23 967
Belgium	1 502	1 563	2 117	2 631	2 917	3 121	2 905	3 007
Dánia	463	527	624	724	1 019	1 357	1 586	1 460
UK	6 021	5 157	4 996	4 411	4 425	4 698	4 321	4 587
Franciao.	2 954	n.a.	2 631	2 542	2 611	2 899	2 517	2 698
Finno.	678	634	687	724	900	1 117	1 198	1 287
Görögo.	630	571	310	633	609	569	613	596
Hollandia	1 886	2 029	2 271	2 386	2 921	4 044	5 294	5 413
Íro.	9 525	9 965	n.a.	8 651	7 991	5 884	5 543	6 121
Luxemburg	361	478	492	597	688	697	702	659
Németo.	55 411	47 808	49 472	56 075	60 221	63 801	65 443	66 256
Olaszo.	1 954	3 734	4 051	4 389	5 467	6 171	6 868	6 811
Portugália	191	194	215	251	386	333	352	296
Spanyolo.	1 724	2 298	3 044	4 704	6 628	7 791	8 365	8 401
Svédó.	2 112	2 309	2 349	2 560	3 104	3 862	4 525	4 416
Összesen	99 563	kb. 95 192	kb. 98 851	108 706	119 205	127 871	133 563	133 275

A 7. számú táblázat az EU-15 országokban regisztrált magyarok tendenciáját tartalmazza 2004 és 2011 között évekre lebontva. A táblázatból kiderül, hogy 2004 és 2010 között folyamatosan nőtt a migránsok száma az EU-15 országokban átlagosan. Megfigyelhető több országnál is, hogy váltakoztak a növekvő és csökkenő tendenciák, mint például az Egyesült Királyság, Franciaország és Görögország. Ezen kívül öt ország (Belgium, Írország, Luxemburg, Németország és Portugália) esetében egy-egy adott év töri meg a növekvő tendenciát, valamint az eddig nem említett hét ország pedig folyamatos növekvés produkált: Ausztria, Dánia, Finnország, Hollandia, Olaszország, Spanyolország és Svédország. Az ingadozások okaként számos tényezőt lehetne felsorolni, ezek közül is a legfontosabbak a fogadó ország munkaerő többlete (amely még nem olyan mértékű, mint a már korábban említett munkaerő-piaci zavar), valamint a magyarok fokozott hazatérési szándéka. A két ok egymásból következik, mivel ha az adott tagállamnak már nincs szüksége a külföldi (esetünkben magyar) munkaerőre, akkor megszünteti a munkaviszonyt velük. Ha pedig a munkaviszony megszűnt, a munkavállaló a legtöbb esetben hazatér, és ha szándékában áll még külföldön dolgozni, akkor a saját hazájában keresi ennek a lehetőségét is. A bizonytalan kiutazás és kint lét nem jellemző a magyarokra.

Mivel 2007 után már az Európai Unió 27 tagállammal rendelkezik, ezért a velünk egy időben csatlakozó országok is megjelentek, mint lehetőség a magyar munkaerő számára. Ennek érdekében figyelembe kell venni őket a tendenciák meghatározásához.

8. táblázat A regisztrált magyarok számának tendenciája 2004 és 2011 között az EU velünk egyidejűleg csatlakozott országokban (fő)

Forrás: Eurostat, OECD

Ország	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ciprus	191	373	125	167	103	120	111	119
Cseho.	59	26	14	75	72	78	102	104
Észto.	1	4	3	12	14	21	7	7
Lengyelo.	21	21	n.a.	n.a.	45	47	48	55
Letto.	4	0	4	2	14	3	2	3
Litvánia	2	3	0	1	2	4	5	5

Málta	0	0	0	43	0	0	0	0
Szlovákia	309	384	533	815	1 108	1 065	1 082	1 091
Szlovénia	8	68	57	55	86	47	81	79
Összesen	595	879	769	1 203	1 444	1 385	1 438	1 463

A 8. számú táblázat a 7. számú táblázat folytatása, vagyis a 2004-ben csatlakozott országokban regisztrált magyarok tendenciáját írja le szintén évekre vetítve. A velünk csatlakozott országokban csakúgy, mint az EU-15 országokban megfigyelhető a folyamatos növekedés, valamint az is, hogy a 2009-es év csökkenő tendenciát mutat. Legnagyobb számban a szlovákiai magyarok vannak, míg a legkisebb számban a máltai magyarok, akiknek a száma 2004-től 2006-ig, valamint 2008-tól 2011-ig nulla. Viszont Litvánia tekintetében is volt olyan év (2006), amikor egyetlen regisztrált magyar sem tartózkodott kint. Az együttes EU-ba történő migrációról akkor kapunk pontosabb képet, ha a 7. és 8. számú táblázatot összeadjuk. Legpontosabb adatokhoz akkor jutnánk, ha hozzáadnánk a 2007-ben csatlakozott Bulgária és Románia adatait is, azonban e két országról még nem került nyilvánosságra statisztikai adat a magyarok számát illetően.

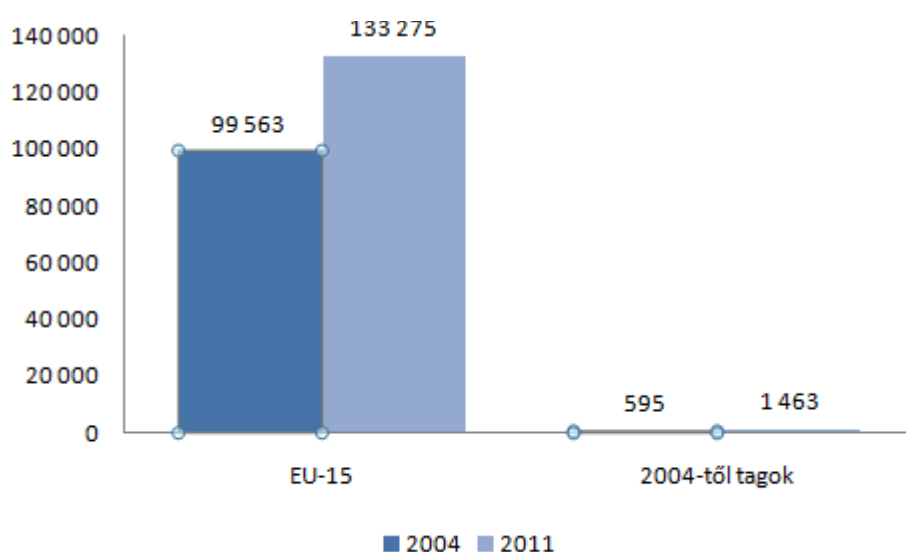
9. táblázat A 2004-ig csatlakozott tagállamokba migráló magyarok összesített száma (2004-2011) (fő)

Forrás: saját szerkesztés

Országok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
EU-15	99 563	95 192	98 851	108 706	112 205	127 871	133 563	133 275
2004-től tagok	595	879	769	1 203	1 444	1 385	1 438	1 463
Össz.	100 158	96 071	99 620	109 909	113 649	129 256	135 001	134 738

A 9. számú táblázatban az EU-15 és a velünk csatlakozott országokba migráló magyarok számának összesítése. Csakúgy, mint a 7. számú táblázat esetében, itt is a 2010-es évig figyelhető meg növekedés, ettől kezdve pedig csökkenés. A hipotézis ennek alapján többféleképpen értelmezhető. Mivel a növekedés nem folytonos, értelmezhetjük úgy, hogy a hipotézis megdőlt. Második értelmezés szerint a 2004-es évet viszonyítjuk a 2011-es évhez,

amely alapján kimutatott a növekedés, tehát a hipotézis bebizonyosodott. A harmadik értelmezés szerint pedig a már említett Bulgária és Románia statisztikái nélkül nem egyértelmű, hogy a feltevés valós, vagy nem. Az utolsó megközelítés véleményem szerint a leginkább helyénvaló, mert ahhoz, hogy egyértelműen bizonyítsam a növekedést, pár száz fővel kellene több külföldön tartózkodó magyar, amely reálisnak tűnik a két ország vonatkozásában. Úgy gondolom, Bulgária a saját gazdasági helyzete miatt nem járul hozzá, viszont Románia annál inkább a feltevés igazolásához. Összességében tehát a hipotézisről nem lehet egyértelműen eldönteni, hogy beigazolódott, vagy sem.

3. ábra A 2004-es évben regisztrált magyarok számának viszonyítása a 2011-es évhez

A 3. számú ábra látványosabban viszonyítja a magyarok számát, azon belül is a kezdő évet és befejező évhez. Megmutatja a növekvő tendenciát 2004-ről 2011-re ugorva, mint az EU-15, mint pedig a 2004-ben csatlakozott tagállamok vonatkozásában.

3.3 A vándorlási különbözet 1990 és 2010 között

3.3.1 A kivándorló és hazatérő magyarok számának különbözete 1990 és 2003 között

A harmadik hipotézisem szerint a letelepedett migrálók száma lényegesen kisebb, mint a hazatérőké, abból az okból kifolyólag, hogy a magyarok nagy része idegymunkát, esetleg pár

éves kint tartózkodást vállalnak. A feltevésemet statisztikai idősoros táblázattal, majd a különbséget szemléltető ábra készítésével támasztom alá, mivel a táblázat bizonyítja, az ábra pedig láttatja a jelentős különbségeket. Természetesen a kivándorlók száma nem egyezik meg a kint tartózkodók számával, mivel csak az adott évben Magyarországról migráló személyek számát jelenti. És természetesen a kivándorlók száma sem egyezik meg a kint regisztráltak, munkát vállalók számával, mivel a kivándorlók csakis azon személyek, akik letelepedési szándékkal mennek ki. Először a '90-es évek eleje és a csatlakozás közötti időszakot szemléltetem.

10. táblázat A kivándorló és hazatérő magyarok különbözete, 1990-2003

Forrás: KSH

Év	Kivándorló magyarok száma (fő)	Hazatérő magyarok száma (fő)
1990	1 054	397
1991	588	323
1992	368	368
1993	327	1 220
1994	564	2 801
1995	772	1 427
1996	809	1 250
1997	894	1 159
1998	716	1 217
1999	361	1 271
2000	332	1 542
2001	647	1 771
2002	738	1 883
2003	569	1 962
Összesen:	8 739	18 223

A 10. számú táblázat mutatja a kivándorlók és hazatérők különbözetét 1990 és 2003 között évente. Ez alapján elmondható, hogy 2003-ig összesítve a hazatérők száma jóval meghaladja a kivándorlók számát. Évekre lebontva pedig 1993 volt az első év, amikor a hazatérők száma meghaladta a kivándorlókét, és ezt a tulajdonságát megtartotta az ezt követő években is. A

leglátványosabb különbség a 2004-es és a 2003-as években volt, ahol 2 237, valamint 1 393 fővel többet mutat a hazatérés. Az 1990 és 1992 közötti időszakban vélhetőleg a Rendszerváltástól és az új gazdasági helyzettől való félelem miatt volt kevés a hazatérők száma.

3.3.2 A kivándorló és hazatérő magyarok számának különbözete 2004 és 2010 között

A 2004-es csatlakozásunkat követően színesebb a nemzetközi vándorlási különbözet, amelynek legfőbb okai a csatlakozástól várt pozitív hatások Magyarországra nézve, valamint az, hogy 2004 után már nem 15, hanem először 24, majd 2007-től 26 külföldi tagállamról beszélünk. E szakasz vándorlási különbözetét a 11. számú táblázat mutatja.

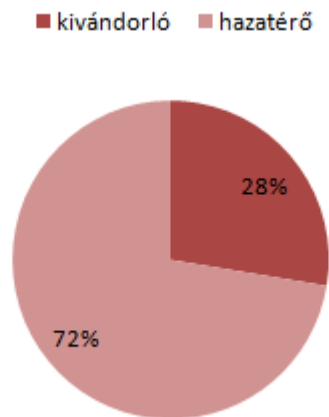
11. táblázat A kivándorló és hazatérő magyarok különbözete (2004-2010)

Forrás: KSH

Év	Kivándorló magyarok száma (fő)	Hazatérő magyarok száma (fő)
2004	354	2 134
2005	337	2 205
2006	341	2 106
2007	512	1 998
2008	633	1 747
2009	579	1 670
2010	616	1 632
Összesen:	3 372	13 492

A 11. számú táblázat ugyanúgy, mint már korábbi táblázatok esetében is, az előző, 10. számú táblázat folytatása. Mutatja, hogy 2004 után nem történt jelentős változás a különbözetben, viszont 2005-től kezdve folyamatos csökkenő tendenciát mutat a hazatérők száma, amely ha minimálisan is, de csökkenti a különbség nagyságát. Hozzá kell azonban tenni, hogy 2004 után már nem EU-15-ről beszélünk az országok vonatkozásában, hanem a 2004-ben csatlakozott országokat is beleértjük.

3.3.3 A kivándorló és hazatérő magyarok számának különbsége 1990 és 2010 között

4. ábra Vándorlási különbség (1990-2010)

A 6. számú ábra egyértelműen igazolja, hogy a vándorlási különbség a hazatérők száma felé tolódik el jelentős mértékben, amelyhez nagyban hozzájárult, hogy a hazatérők száma 1993 óta lényegesen nagyobb, mint a migrálóké.

3.3.4 A migrációs szándékok alakulása 1993 és 2010 között

A 12. számú táblázat összesíti Magyarország össznépességének migrációs szándékát, valamint a kint tartózkodás várható idejét. A táblázatból kiderül, hogy a magyarok milyen arányban gondolkodnak külföldi munkavállaláson, hosszú, vagy rövid távú időszakra terveznek, vagy esetleges kivándorolnak, és nem terveznek hazajövetelt.

12. táblázat A migrációs szándékok alakulása, 1993–2010

Forrás: TÁRKI Monitor és Omnibusz felvételek, 1993-2010

	Rövid távú külföldi munkavállalás (%)	Hosszú távú külföldi munkavállalás (%)	Kivándorlás (%)
1993	4	3	1
1994	4	3	1
1997	4	3	2
2001	9	7	3
2002	8	6	3
2003	9	6	3
2005	13	6	3
2006	6	6	4
2008	11	11	6
2010	7	8	5

A 12. számú táblázatból, amely a migrációs szándékok alakulását jelzi 1993 és 2010 között, kiderül, hogy 1993 óta a kivándorlók vannak a legkisebb arányban, míg a legnagyobb arányban a hosszútávon munkát vállalók. Rövidtávú munkavállalást jelent, ha az adott személy kevesebb, mint 3 év kint tartózkodás után tér haza, a hosszú távú munkavállalás pedig a 3 évnél több ideig történő külföldi munkavégzést jelenti. A migrációs szándék kapcsolódik a vándorlási különbözethez, azonban a kettő közötti lényeges különbség, hogy a migrációs szándék egy elképzelés, míg a vándorlási különbözet megtörtént eseményeket bemutató statisztika.

3.4 A legnépszerűbb hat ország 2011-ben

3.4.1 Az országok és a MagyarOnline.net

Korábbi vizsgálataim alapján egyértelműen visszakereshető, hogy egy-egy adott évben melyek voltak azok az országok, amelyek a legnépszerűbben voltak a magyarok körében. A 2011-es évet vizsgálva a legnépszerűbb Németország 66 256 fő magyar munkaerővel, a

második Ausztria 23 967 fővel, majd őket követi Spanyolország, Olaszország, Írország és Hollandia. Arra a kérdésre, hogy vajon miért ezek a tagállamok a legnépszerűbbek, talán a legpontosabb választ azok tudják megadni, akik valamelyik országban tartózkodnak, vagy tartózkodtak a közelmúltban. A külföldön élő magyarokat a MagyarOnline.net nevű internetes portál tömöríti egybe. A portálnak létezik közösségi oldala, fóruma, hírrovata, amelyekből széleskörben lehet informálódni. Az oldal ezen szolgáltatásait használtam fel arra, hogy megtudjam, miért ezt a hat országot választják a legtöbben, pontosabban, mik a legfontosabb előnyök, mennyi az átlagkereset, milyen munkaköröket töltenek be a magyarok, milyen kint a magyarok megítélése, valamint mennyire bonyolult, vagy nehézkes feladat egy Magyarországon szerzett felsőfokú végzettség elismertetése, ehhez kapcsolódóan pedig mennyire tudnak elhelyezkedni honfitársaink kint a saját szakmájukban. Mivel ezekre a kérdésekre a válaszok országonként eltérőek, így külön foglalkoztam velük, amihez nagy segítséget nyújtott, hogy a portál is külön rovatokat hozott létre tagállamonként.

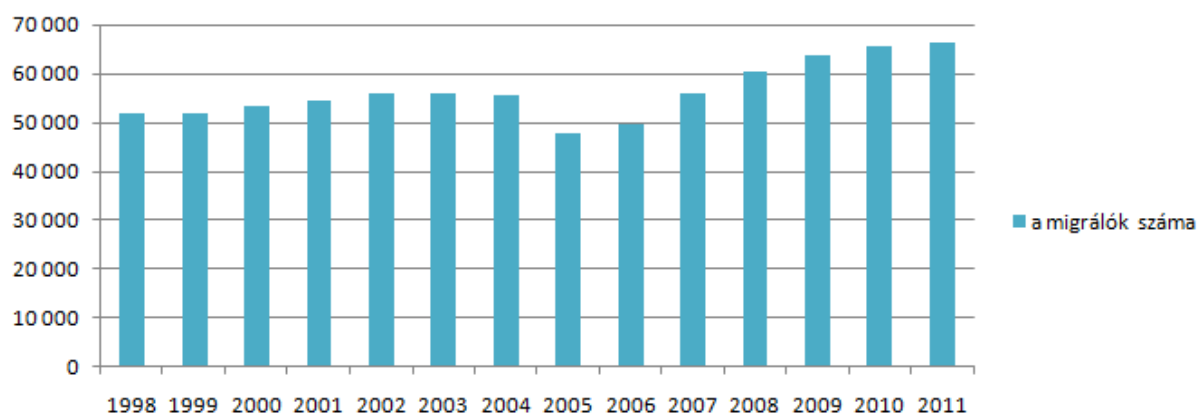
A diplomahonosításának eljárása minden tagállamban ugyanaz, különbség a folyamat időtartamában, díjában, eredményében lehet. Az időtartam lehet pár naptól egészen évekig terjedő, a díjak 150 és 800 euró közöttiek, az eredmények tekintetében pedig, ha a diplomát nem fogadja el a munkáltató ország, akkor különböző korlátozásokat vethet ki a munkavállalóra (pl. néhány éves alkalmazkodási időszak teljesítése, alkalmassági vizsga teljesítése...stb.) Az hivatalos eljárás az adott állam Nemzeti Információs Központjának hatásköre, a honosításhoz szükséges iratok pedig a következők:

- Az eredeti oklevél hiteles másolata és további két példányban annak fénymásolata,
- az eredeti leckeönyv (a tanulmányok időtartamára, a tanulmányi követelményekre – tanulmányi és vizsgarendre – vonatkozó, az oktatási intézménytől származó igazolás) hiteles másolata és további két példányban annak fénymásolata. A felsőoktatási intézmények által készített kivonat vagy transcript hiteles másolata is elfogadható,
- a fenti okiratok hiteles fordításai és további két példányban azok fénymásolatai,
- szakmai önéletrajz két példányban,
- tagállami igazolás arról, hogy mire jogosítja fel a kérelmezőt az oklevele a származási országban,
- az eljárási díj befizetését igazoló feladóvevény vagy a pénzügyi átutalás igazolásának másolata,
- a kérelmező személyi adatait és állampolgárságát igazoló közokirat másolata,

- a kérelmező tartózkodási engedélyének, bevándorlási engedélyének, letelepedési engedélyének fénymásolata. (Oktatási Hivatal, 2012)

3.4.2 Németország

Általános tudnivaló, hogy Németország a migrálók közel 50%-át birtokolta 2011-ben, valamint abban az időintervallumban, amit ezen ország tekintetében vizsgáltam (1998 és 2011 között), végig a legnépszerűbb országnak bizonyult.

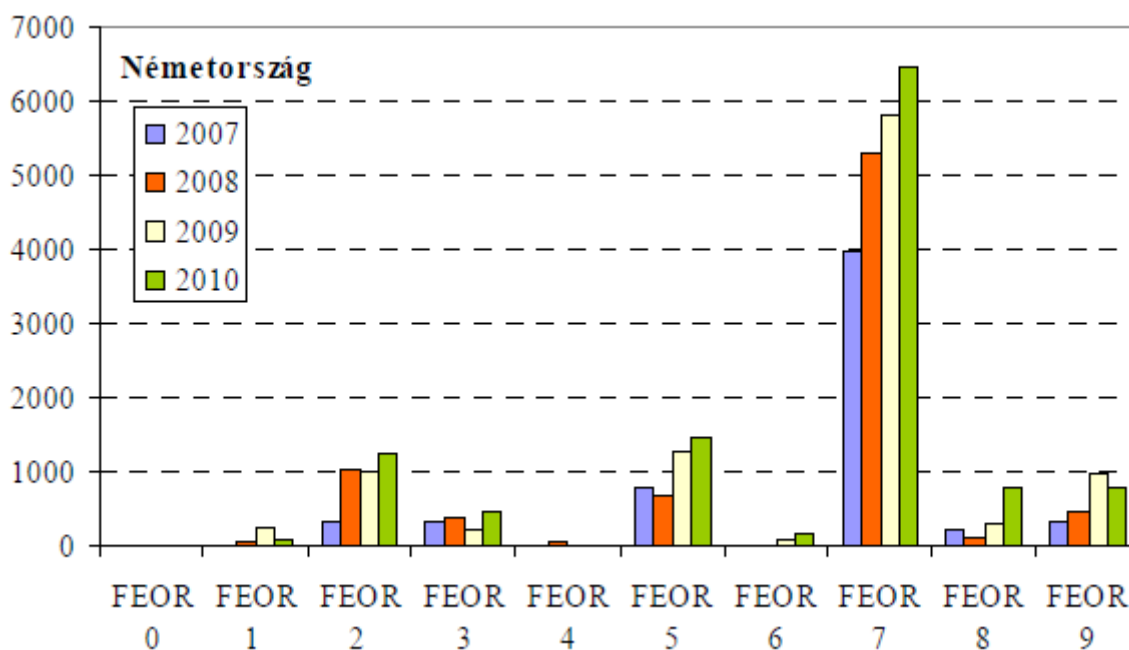
5. ábra A magyar migráció Németországba

Az 4. számú ábra mutatja, hogy 1998-tól kezdve, évekre lebontva, napjainkig nőtt a Németországba migrálók száma, és jövőre vonatkozó feltételezések szerint tovább nő az ország népszerűsége. Előrejelzések szerint a 2011-ben történt korlátozások feloldása után közvetlen 30 ezer bevándorló érkezett Németországba, közülük 3000 magyar állampolgár. Ezzel a számmal a Németországba történő vándorlásban a magyarok a másodikak. Ezzel a 3000-es számmal az ország magáénak tudhatja a legnagyobb mértékű bevándorlási többletet 2001 óta. (Tóth 2009)

A MagyarOnline szerint a dolgozók minden országban azt tartják a legnagyobb előnynek, hogy a keresetük jóval magasabb, mint itthon, arról viszont pontos adat nincs, hogy mekkora az átlagkeresetük. Németországban szakmánként, illetve szektoronként meghatározott minimálbért alkalmaznak, azonban a legkisebb összegű minimálbér 1000 euró. A legjobban

fizető minimálbérek természetesen a felsőfokú szakképzettséget igénylő munkakörök, amelyek az egészségügyi, mérnöki, vagy oktatáshoz kapcsolódó foglalkoztatások. Ennek kb. 3000 euró az összege.

Az itt dolgozó magyarok három féle területen helyezkedhetnek: a mezőgazdasági, az ipari és a szolgáltatási szektorban. Ezek közül nagytöbbségben az iparban helyezkednek el, mint húsipari alkalmazottak, de vannak közöttük a szolgáltatási szektorban is, mint logisztikai szakemberek, orvosok, ápolók, mérnökök, raktárosok, „bébi csőszök”, vagy felszolgálók, pultosok éttermekben, szállodákban stb. A mezőgazdaságban dolgozók minimális számban vannak. Általános tapasztalat, hogy a munkások nem a saját szakmájukban helyezkednek el, kivéve a hiányszakmákat, mint a már említett orvosok, mérnökök.

6. ábra A magyarok foglalkozás szerinti megoszlása Németországban

Forrás: Kopint-Tárki Zrt: Magyarok külföldi munkavállalása, 2011

Az 5. számú ábra mutatja a kint lévő magyarok foglalkozás szerinti megoszlását a Foglalkozások Egységes Osztályozási Rendszere alapján, négy év távlatában (2007, 2008, 2009, 2010). Az ábra szerint túlnyomó többségben a FEOR 7 kategóriában dolgoztak mind a négy évben, vagyis ipari és építőipari munkakörben, a második és harmadik helyen pedig a FEOR 5 (kereskedelmi és szolgáltatási foglalkozások), és a FEOR 2 (felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozások) kategóriában.

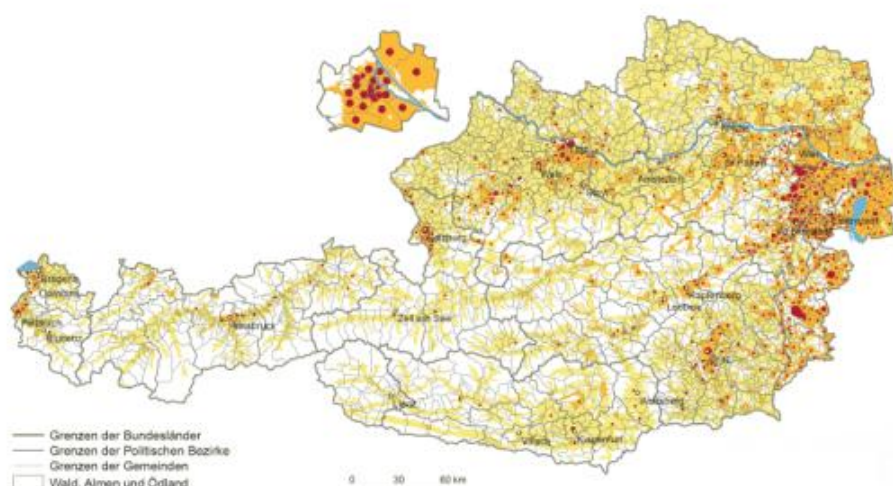
Mint az összes Uniós tagállamban, így Németországban is kötelező a más országban megszerzett diploma honosítása azok számára, akik a szakmájukban szeretnének elhelyezkedni. Ez a folyamat azonban kiszámíthatatlan, hogy mennyi időt vesz igénybe. A már említett hiányszakmák esetén pár hónap, míg azok a területek, ahol munkaerő többlet van, ott akár éveket is igénybe vehet.

Természetesen elengedhetetlen a precíz német nyelvtudás, amely nem helyettesíthető az angol nyelvvel, kivéve akkor, ha az adott munkavállaló olyan vállalatnál dolgozik, aki maga is magyar anyanyelvű és ezért alkalmaz ő is magyar munkaerőt. Ebben az esetben minimális nyelvtudás sem szükséges.

A külföldiek, a magyarok fogadtatása igen negatív, jellemző a hátrányos megkülönböztetés, a németek távolságtartóak a más ország állampolgáraival szemben majdnem minden esetben, csak akkor nem, ha az adott szakemberre nagy szükségük volt, esetlegesen ők is ajánlották neki a munkát.

3.4.3 Ausztria

Ausztria 2011-ben a magyarok számát tekintve a második helyen áll az előzőekben közölt listáimon, azonban a már említett határmenti ingázók száma lényegesen növeli ezt az arányt. Ezt bizonyítja a következő ábra.

7. ábra Magyar munkavállalók eloszlása Ausztriában

Forrás: Statistik Austria, 2007

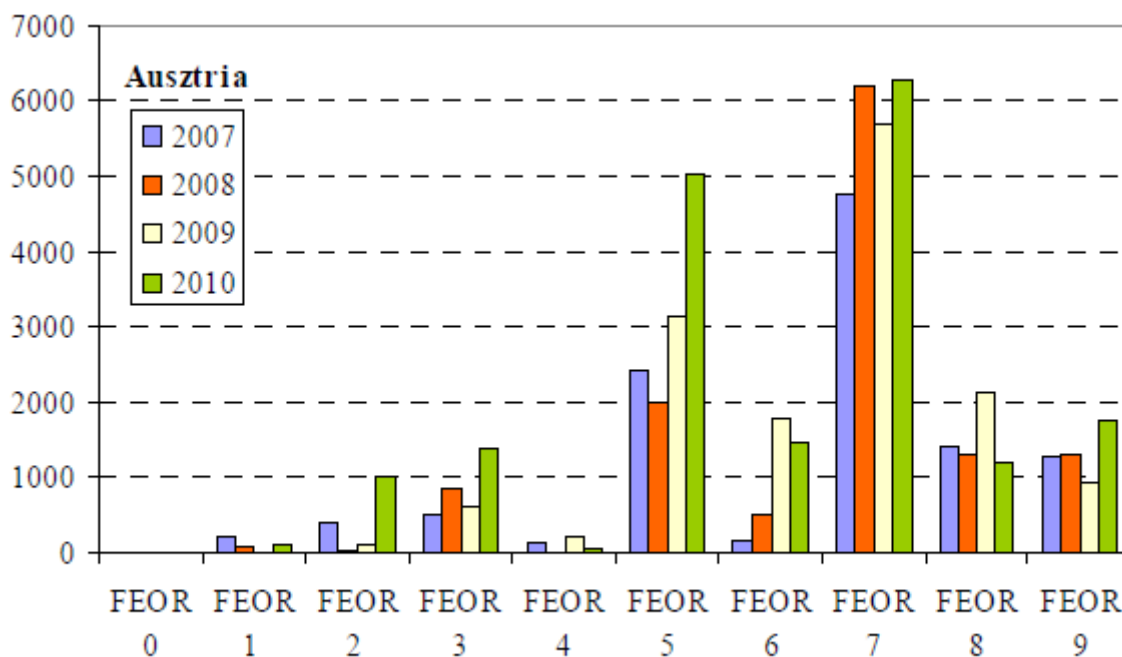
A 6. számú ábra mutatja, hogy a magyar munkavállalók hogyan oszlanak meg területileg Ausztrián belül. A narancssárgával színezett területek jelölik azokat a részeket, ahol a magyar munkavállalók száma az összes munkaerőből több mint 3 %, a halványsárga területeken pedig ez az arányszám kevesebb, mint 3 %. A piros pontok jelölik minden narancssárga és halványsárga terület központját, vagyis azt a pontot, amelynek a sárga területek a vonzáskörzetei. Az ábra alapján egyértelmű, hogy a határmenti térségekben a legjelentősebb a magyarok száma, különösen Bécsben (kis képen). Találhatunk még jelentősebb számban magyarokat az északi részekben, a többi területen viszont elhanyagolható a számuk.

Mindezt félretéve, az általam vizsgált országokénti szempontok vonatkoznak azokra is, akik nem életvitelszerűen vannak Ausztriában, hanem „hazajárósok”. Őket és érinti mind a bérek nagysága, mind az általuk végzett munka jellege, a diplomahonosítás szükségessége, a nyelvtudás igénye, valamint a magyarok fogadtatása.

Németországhoz hasonlóan Ausztriában is kategóriánként eltérő minimálbérek kerültek megállapításra, amelyek 1200 és 3000 euró közé tehetők.

A legjellemzőbb, hogy nem saját szakmájukban helyezkednek el a magyarok, hanem a legáltalánosabban végzett munkakörök a 4-5 hónapos ipari, mezőgazdasági, kereskedelmi szezonmunkák. Itt jegyezném meg, hogy a legtöbb munka bentlakásos, vagyis a „hazajárósok” is munkanapokon ott tartózkodnak, szabadnapjaikon jönnek csak haza, de tartózkodási helyükként van csak megadva a kinti munkásszálló. Evvel kapcsolatban előnyként hozza fel a MagyarOnline azt, hogy a szállókban nincs étkezési, szállási és rezsi költség, mivel arról az adott munkáltatók gondoskodnak.

A foglalkozások megoszlását a 7. számú ábra mutatja.

8. számú ábra A magyarok foglalkozás szerinti megoszlása Ausztriában

A 7. számú ábra megmutatja, hogy Németországhoz hasonlóan a FEOR 7 (ipari és építőipari foglalkozások) kategória mutatja a legnagyobb számot, valamint a FEOR 5 (kereskedelmi és szolgáltatási foglalkozások). Ausztriában már FEOR 8 (gépkezelők, összeszerelők, járművezetők), FEOR9 (szakképzettséget nem igénylő foglalkozások), FEOR 6 (mezőgazdasági és erdőgazdálkodási foglalkozások) és FEOR 3 (egyéb, felsőfokú, vagy középfokú végzettséget igénylő foglalkozások) kategóriákat is, mert e területeken sem elhanyagolható a magyarok száma.

A Magyar Köztársaság és az Osztrák Köztársaság 1997. április 23-án, öt évvel a többi EU-s ország előtt (2002. január 1.) egyezményben állapodott meg a felsőoktatási intézményekben végzett tanulmányok egyenértékűségének elismeréséről. Mivel az osztrákok nagyon ritkán alkalmaznak felsőfokú végzettséget igénylő munkához magyar szakembert, valamint az, hogy magas fokú az ellenséges hozzáállás a magyarokkal szemben, meghosszabbítja a folyamatot, amely éveket vehet igénybe.

Végül pedig elmondható, a negatív hozzáállással szoros összefüggésben, hogy az osztrák polgár nem hajlandó a magyar nyelvet használni semmi esetben sem, így minden munkavállalónak legalább alapfokú, kommunikációs szintű német nyelvtudásra van szüksége.

3.4.4 Spanyolország

Spanyolország talán az egyik legkedvezőbb hely egy olyan munkavállaló számára, aki nem beszél nyelveket, nincsen túl nagy keresetigénye, és fontos neki, hogy jó közegben dolgozzon.

A minimálbér egységes 748 euró, amely lényegesen kisebb, mint az előző két országban. A megélhetés viszont olcsóbb, így akár pénzügyileg sem hátrányosabb hely, mint a többi. Érdeemes megemlíteni, hogy Spanyolországban már 16 éves korban vállalhat bárki teljes idejű munkát.

A felsőfokú okirat elismerése automatikus, a szabályszerű eljáráson kívül nem hurcolják meg a külföldieket, néhány hét alatt szabadon használhatják szakképesítésüket.

A szakmában való elhelyezkedés itt sem jellemző, inkább a mezőgazdasági szezonmunkák, mint például a narancsszedés. Előny viszont, hogy spanyol nyelvtudás nélkül, alapfokú angol nyelvtudással bárki boldogul a mediterrán országban. Ahol a magyarok megítélése is pozitív, a spanyolok nyitottak, barátságosak.

3.4.5 Olaszország

Olaszország tekintetében már nem ennyire kedvező a helyzet. A minimálbér ugyan magasabb 800 és 3000 euró között változik (ugyanolyan szakmai, szektor alapján történő a csoportosítás, mint Németországban), viszont a diplomaelsmertetésnél már vannak akadályok. Az orvosok, fogorvosok, gyógyszerészek, állatorvosok és építészek (ők a legkeresettebbek) esetében az elismerés korlátozásmentesen automatikus, ugyanúgy, mint Spanyolországban. A többi szakképzettség esetén viszont lehetnek korlátok, kérhető például a már említett alkalmassági vizsga letétele, vagy kérhetnek igazolást szakmai gyakorlatokról.

A legkeresettebb felsőfokú szakmákról már beszéltünk, rajtuk kívül a legtöbben mezőgazdasági idénymunkát (almaszedés), csomagolóiparban, vagy húsiparban egyszerű gyári munkát vállalnak. Nyelvismeret tekintetében a fizikai munkásoknak elég alapszintű angol nyelvtudás.

A bánásmód viszonylag pozitív, főképpen a keresett szakmákban, azonban az egyszerű fizikai munkások is szeretnek kint élni, kint dolgozni.

3.4.6 Írország

Az ötödik legnépszerűbb ország Írország, amely 2011-ben 6 121 fő magyar állampolgárt foglalkoztatott.

A kereset nem a legjobb, mivel a minimálbér 1 462 euró, de egy egyfős háztartás megélhetése alacsony színvonalon is közel kerül ennyibe. Ennek ellenére népszerű ország, amelynek a kulcsa lehet a nyitott fogadtatásban, vagy rugalmas és pozitív gondolkodásban.

Rugalmasan kezelik például a szakmai bizonyítványokat. Ha valaki honosítani akarja, annak néhány hónapra van szüksége, mert az átfutási idő igénybe vesz ennyit. Ennek ellenére pozitívan gondolkodnak, elismerik azokat, akik szakemberek.

Ennek azonban ellentmondanak a gyakori munkakörök. Vannak azonban saját szakmájukban elhelyezkedők, mint például informatikusok orvosok, de az általános a szolgáltatásban való végzettség nélküli elhelyezkedés. Ilyen például a szállodai asszisztens, pultos, felszolgáló, különböző szervizelő munka.

A megítélés mint már mondtam teljesen pozitív, alapfokú angoltudást elvárnak, de pozitívan, rugalmasan kezelik a magyarokat.

3.4.7 Hollandia

Bérek tekintetében talán Hollandia lehet a legjobb döntés egy olyan munkavállalótól, aki felsőfokú képzettséget nem igénylő munkát lát el, mivel a legbiztosabban itt kereshet a legtöbbet. Az 1 424 eurós minimálbért megnézve kétségtelenül ez a legmagasabb, valamint a megélhetés is biztosított ennek feléből.

Meglepő, de a magyar orvos, és egyéb diplomás egészségügyi alkalmazottak, akik külföldön vállalnak munkát, túlnyomó többségben Hollandiát választják. Az egyetlen olyan ország továbbá, ahol nem minimális, hanem kb. 25-30 % azoknak a magyaroknak az aránya, akik diplomával helyezkednek el (legálisan). Ezek kívül népszerű a különböző mezőgazdasági szezonmunka vállalása (kertészetek).

A diploma elismertetés bonyolultabb, mint az előző három példa alapján, mivel a rossz megítélés miatt az összes létező korlátozást felhasználhatják a hollandok. Egyenesen kötelező például szakmai tapasztalat igazolása.

A későbbiekben lesz szó a feketemunkáról is, ezért előrevetítve szeretném megjegyezni, hogy akik legálisan tartózkodnak Hollandiában, azoktól precíz angol nyelvtudást várnak el. Azonban a későbbiekben belevéve az illegális munkákat, ez az elvárás eltűnik, és a bérek megnövekednek.

3.5 A feketemunka

Szűk értelemben akkor beszélhetünk feketemunkáról, ha valaki nem bejelentett munkaerőként dolgozik (esetünkben külföldön), a hivatalos szervek (adóhatóság, munkaügyi központ) nem tudnak róla, nem fizet adót... stb. Abban az esetben, ha az illető külföldön dolgozik feketén, a legtöbb esetben a saját országának még arról sincs tudomása, hogy nem itthon tartózkodik.

Mivel erre vonatkozó hivatalos források, statisztikák érthető módon nem léteznek, ezért csak becslésekbe és találgatásokba tudunk bocsátkozni a magyarok számát illetően, valamint a munkavállalás illegális „lehetőségeiről”. Arról, hogy hány emiatt büntetett, elítélt személy van, nyilván vannak igazságügyi statisztikák, amelyek azonban titkosak. De még ha nyilvánosságra is hoznák, akkor sem kapnák átfogó képet a témáról, mert a „lebukott” személyek száma lényeges elmarad azoknak a számától, akik továbbra is dolgoznak.

Becslések szerint 30-40 ezer személyről beszélünk, amely a legálisan dolgozó 133 ezer főhöz mérten igencsak jelentős. Az országok közötti eloszlás megint csak tippek alapján állapítható meg, vagy nem hivatalos forrásokból, szóbeszédből, személyes tapasztalatokból. Rengeteg szóbeszéd, közlemény beszél a németországi húsüzemekben folytatott feketemunkákról, a holland cannabis ültetvényezésről, vagy éppen a holland prostitúcióról. Az utóbbi két példa összetettebb problémát jelent, ugyanis Magyarországon mindkét tevékenység illegális, vagyis a magyarok itthon sem folytathatnák azt. Ezért a korábban tisztázott viszonyosság sem tud működni, így lehetőség sincs legalitásra. Míg a húsüzemekben semmi akadálya ennek. A holland példákra visszatérve véleményem szerint nem csak a hollandok hibája a feketemunka, mivel jelentős adóbevételei származnának az országnak ebből kifolyólag, tehát a legfőbb akadály ténylegesen az, hogy nem működhet a viszonyosság. Nézhetjük úgy is, hogy nem kötelező a magyarok alkalmazása, azonban tény, hogy Magyarország adja a legtöbb

örömlányt Hollandiának. Természetesen a többi országban is előfordul bőségesen a legalitásokon kívüli tevékenység. Ennek elsődleges oka, hogy a munkáltatónak kötelezettségei vannak mind a munkavállaló (pl.: egyenlő bánásmód, azonos fizetés), mind pedig a saját állama felé (pl.: adók, járulékok), amelyeket ebben a formában ki lehet kerülni. Sok cégvezető dönt úgy, talán jogosan is, hogy a „lebukás” miatt kapott büntetés eltörpül az előzőekben megspórolt javak mellett. Mindez persze a saját lelkiismeretére van bízva, nem beszélve az erkölcsi tényezőkről, amelyeket erőteljesen megszegnek. Lehetőségük van ez által például a munkavállaló minimálbér alatti kifizetéséhez, a hátrányos megkülönböztetés bármilyen formájához, kihasználva, hogy az alkalmazott teljesen kiszolgáltatott. Bűncselekményt követ el az, aki illegálisan tartózkodik külföldön, tehát a vezető döntheti el, mikor engedi haza az alkalmazásában álló személyt, mert a saját országunktól való segítségkérés esetén mindkét fél rosszul jár. Erre szintén a holland örömlányokat tudom példaként említeni, mert az ő esetük talán a leginkább gyomorforgató. Saját, vagy nem saját döntés alapján, de kikerülnek, végzik a „dolgukat”, és ezt a döntést nagyon nehéz megváltoztatniuk. Ha valaki „beválik”, ahhoz rendkívül ragaszkodnak, nem engedik haza, tehát a céljukat csak akkor érhetik el, ha mondjuk „kiöregszenek”, vagy nem teljesítenek jól. Ez a folyamat pedig évekre telhet, amely igen erős lelki megpróbáltatások elé állítja őket. Hallomások alapján más ilyen példát nem tudok mondani, bármelyik tagállamban szó nélkül engedik haza a dolgozókat, maximum „ál” felmondási idő kitöltését tudják kialkudni. Összességében a szörnyű életkörülmények, a fizetés juttatásának kiszámíthatatlansága, és a hosszú munkaidő az, ami miatt nem tekintenek szívesen vissza a kint töltött időre.

A „lehetőségek” pedig arra vonatkozólag, hogy milyen formában tudják kivitelezni a feketemunkát, néhány módot takarnak. Az általam legtöbbet hallott forma egy olyan tipikus eset, amely alapján a cég magyarországi telephellyel rendelkezik (sok esetben maga a cég is és a cégvezető is magyar), valójában pedig ez a telephely akár csak egy lepusztult, üres épület, vagy egy valótlán cím. Itt lehet az is, hogy Magyarországra van az alkalmazott bejelentve, vagy éppen sehova. Egy másik tipikus eset, a már említett viszonyosság lehetetlensége általi illegális munka, ahol nem tudnak arról, hogy az illető dolgozik, és arról sem, hogy külföldön tartózkodik. Egyértelmű, hogy ez a forma a lehető legveszélyesebb. Harmadik példaként felhozható, hogy bizonyos időszakban minden legális, a későbbiekben hamisítják a munkaidőt (8 órás bejelentett munkaidő helyett a valós 12 óra), a kint tartózkodás időtartamát (határozott idejű szerződés lejártá után még 2-3 hónap kint maradás).

Ebben az esetben a diploma és egyéb szakmai bizonyítványok honosításáról nem beszélhetünk, valamint a nyelvtudás elvárások is vélhetőleg kevésbé szigorúak. Az első eset, miszerint magyarországi című a munkahely, többnyire magyar állampolgár, vagy magyar anyanyelvű a vezető, így nem okoz gondot, ha esetlegesen semmilyen nyelvet nem beszél az illető az anyanyelvén kívül.

4. PRIMER KUTATÁS: INTERJÚ EGY MAGYAR MUNKAVÁLLALÓVAL

4.1 A primer kutatásom módszertana

A primer kutatásom módszertana az interjú, amelyet egy olyan munkavállalóval készítettem, aki 2 éve Németországban dolgozik. A kérdéseim számos pontban kapcsolódtak a dolgozatomban szereplő vizsgálatokhoz, mint például, hogy mennyire kapcsolódik a munkája a szakmájához, mi a legnagyobb előnye a külföldi munkának, vagy mennyi ideig tervezi még a kint tartózkodást. A kérdésekre szinte majdnem minden esetben olyan választ kaptam, amelyet vártam.

4.2 Az interjú

4.2.1 Az interjúalany és munkájának, valamint életkörülményeinek bemutatása

Az interjúalanyom egy 30 éves makói férfi, aki 2 éve aktívan dolgozik Németországban, Steine városában, a Vogler-Fleschmarkt GmbH alkalmazásában. Elmondása szerint a cég egy sertéshús feldolgozással foglalkozó üzem, ahol gépkezelőként dolgozik. Futószalagon érkeznek az egyes húsdarabok, amelyeken különböző műveleteket kell végrehajtani gépek segítségével.

Elmondta, hogy a munkahelytől 7-8 kilométerre, Clense-ben élnek, ahogy ő nevezte: „kollégiumi körülményekhez” hasonlóan. A lakhatáson nem kell önállóan gondoskodnia, mivel havi 50 euróért a cég biztosítja neki a szállást, amelyben van villany, víz, gáz, kábeltévé, konyha, fürdőszoba, hálósoba. 2-3 ágyas szobákban laknak, tipikus kollégiumi folyosóvégi fürdőszobával. Az összeg azonban rendkívül méltányos, így nem is vár többet munkaadójától.

4.2.2 A végzettség és a munkakör közötti szakadék

Alanyom az Vadgazdamérnök alapképzést végzett el a Szegedi Tudományegyetem Mezőgazdasági karán, Hódmezővásárhelyen. A munkájához a végzettségének semmi köze,

és így van ezzel minden magyar munkatársa, akik között akadnak szép számban diplomás fiatalok is. Ennek oka az ő esetükben az, hogy a cégük egy nagy családi vállalkozás, ahol minden vezető pozícióra megvan a saját emberük. Úgy gondolja azonban, hogy nem ennél a cégnél, hanem itthoni kapcsolatok segítségével, de el tudna helyezkedni a szakmájában. Példaként felhozta, hogy a magyarországi vadásztársaságok kapcsolatban állnak német vadásztársaságokkal, ahol lehetőség van a munkaerő-áramlásra, vagy a munkaerőcserére. Ezt a folyamatot a diákcseré-programokhoz hasonlította, mivel az időtartamok (fél év-egy év) is nagyjából megegyeznek. Tehát a „vakon kimenni és szerencsét próbálva szakmában elhelyezkedni” módszert lehetetlennek tartja.

4.2.3 A cég alkalmazotti köre és a feketemunka

A cég 300 személyt, köztük 100 magyart alkalmaz. A magyarokon kívül dolgoznak lengyel, cseh és szlovák állampolgárok is, viszont az ő számuk nem olyan jelentős, mint a magyaroké. Alanyom igazolja azt a „legendát”, miszerint ilyen munkát a német állampolgár nem hajlandó elvégezni, ellenben egy magyar felsőfokú végzettségű személlyel. Ennek oka szerinte a bérezésben keresendő, mivel a magyar fizetések 2-3 szorosát is megkereshetik.

Arról, hogy a cég jártas-e a feketemunkában, nincs tudomása, és nem is ismeri a cég minden egyes porcikáját. Vannak részlegek, személyek, akik teljesen ismeretlenek számára.

4.2.3 Az előnyök és a kiutazás oka

Legnagyobb előnynek a már említett bérezést tarja, vagyis azt, hogy lehetőség nyílik nagyobb mértékű keresetre és megtakarításokra. Teljesítménytől függően 1000 és 1300 euró közötti a havi nettó jövedelme, amelyből a megélhetés költsége kb. 200 euró, vagyis a fennmaradó 800-1100 euróval szabadon rendelkeznek. Ki ahogy akar, úgy spórol.

A teljesítmény azon múlik, hogy mennyi a céghez érkezett megrendelés, ez dönti el azt is, hogy naponta hány órát, hetente hány napot dolgoznak.

A kiutazás oka nála egy váratlan állásajánlat, amelyhez kapcsolódik az, is hogy itthon abban az időben éppen munkanélküli volt.

4.2.4 Tapasztalatok és a jövő

Megkérdeztem, hogy milyen tapasztalatokat szerzett ez idáig, mennyire bővült a nyelvtudása és mik a tervei a jövőre nézve. Tapasztalatként sajnos nem mondható el a nyelvismeret fejlődése, mivel a kollégák többsége magyar állampolgár, a vezetők pedig mind magyar anyanyelvű német állampolgárok.

Kíváncsi voltam, hogy mikorra tervezi a hazajövetelt, én olyan választ kaptam, mint amire számítottam. Még korábban a szállásra vonatkozó kérdésnél említette, hogy hosszú távon nem alkalmasak a körülmények, akár a kollégiumokban. Így nem lepett meg, amikor azt mondta, a karácsonyi időszakot követően hazaköltözik. Csak a felmondási idejét kell kitöltenie a bejelentés után, amit december eleje tervez.

A későbbiekben, ha mondjuk, anyagi gondjai támadnának, szívesen vállalna újra munkát külföldön, de akkor már inkább Hollandia, vagy Spanyolország felé orientálna. De ehhez lehetőség is kell, amelyeket nem lehet kiszámítani.

5.KONKLÚZIÓK

5.1 Az első hipotézis eredménye

Az első hipotézis értelmében a 2004-es évben, vagyis Magyarország Európai Unió csatlakozásával megnőtt a tagállamokba migráló magyar állampolgárok száma. Ennek igazolására felhasználtam két statisztikai táblázatot, amely számszerűsítette a tagállamokban regisztrált magyarokat, és azok arányát is kimutatta. A két táblázat külön-külön mutatja be a számokat és arányokat az 1999-es és a 2004-es években. Ezen két táblázat összehasonlításával született meg az eredmény, miszerint a hipotézis beigazolódott.

Az összehasonlító táblázat megmutatja, hogy 2004-re számokban és százalékokban mennyit változott az egyes országokban regisztrált magyarok száma. Eszerint 12 tagállamban nőtt a magyarok száma, ezek az országok: Ausztria, Belgium, Dánia, Egyesült Királyság, Franciaország, Finnország, Görögország, Hollandia, Írország, Olaszország, Portugália, és Svédország. Ezen 12 ország növekedése sokkal számottevőbb, mint a fennmaradó 3 ország (Írország, Olaszország, Svédország) csökkenése, tehát az összesített tendencia pozitív maradt. Összesítve az EU-15 országaiban 1999-ről 2004-re 9 558 fővel, és 10,62%-kal nőtt a magyar migránsok száma.

Eredményként azonban még elmondható, hogy az ausztriai arány 11,7%-ról 14,2%-ra nőtt, a személyek számát tekintve pedig 10 569 főről 14 151 főre. A németországi arány 57,8%-ról 55,7%-ra csökkent, a személyek száma pedig érdekes módon nőtt, 52 029 főről 55 411 főre. Ennek érdekessége, hogy a korábbiakban említett korlátozásokat Németország egészen 2011-ig alkalmazta, miszerint a munkavállaláshoz szükséges a rendes eljárással kiadott munkavállalási engedély.

Továbbá elmondható az is, hogy a korlátozásokat 2004-ben megszüntető országokban csökkent, vagy nem számottevően nőtt a magyarok száma, vagyis az Egyesült Királyságban, Írországban és Svédországban. Az Egyesült Királyságnál 5 879 főről 6 021 főre nőtt, míg Írországnál 10 136 főről 9 525 főre, és Svédországnál 2 954 főről 2 112 főre csökkent. Ezek függvényébe e három ország a jelenlegi arányok 6,05, 9,57, valamint 2,12%-át birtokolják.

Az eredmények megállapításához segítséget nyújtott még a Külföldön Dolgozó Magyarok Weblapja által készített közvélemény-kutatás, valamint az EURES 2004-es adatbázisa. Ezek alapján megállapíthatóak az okok, hogy miért nem tolonganak a magyarok a csatlakozás után

sem, és mekkora az egyes uniós országok befogadóképessége és az álláshelyekre való jelentkezés különbsége. A KDMW felmérése szerint az okok abban keresendők, hogy a csatlakozás előtt a sajtó és a média beszámolójában azt állította, hogy ezen túl a tagállamok bezárják kapuikat a magyar munkavállalók előtt.

Az EURES adatbázis szerint pedig 22 ezer álláshelyek száma az Unióban, amelyből 18 ezer csak az Egyesült Királyságokban, azonban a jelentkezők száma mindössze 2 ezer.

5.2 A második hipotézis eredménye

A második hipotézisem, vagyis az, hogy a migrálók száma folyamatos növekvő tendenciát mutat napjainkig bezárólag, összetettebb vizsgálatot igényelt. Mivel azt állítom, hogy az Európai Unió tagállamaiban lévő magyarok száma folyamatosan nő, ezért ennek pontos bizonyításához az EU összes országát kellett vizsgálni. Ennek értelmében 2004-ig az EU-15 országait vizsgáltam, majd 2004-től a velünk csatlakozott országok Ciprus, Csehország, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Málta, Szlovákia és Szlovénia statisztikai adatai is bevonásra kerültek a vizsgálatba.

Azért, hogy a két ország csoportot elemezni tudjam, külön szedtem két táblázatba a két csoportot. Az első táblázat kimutatta, hogy az EU-15 országaiban 2010-ig figyelhető meg növekedés, majd 2011-ben visszaesés következett. A második táblázatban nem történt visszaesés. A két táblázatot összefésülve az eredmény a következő: a velünk csatlakozott országokban élő magyarok száma sokkal kisebb, mint a többi vizsgált országban, így azok eredményei nem befolyásolták jelentősen az eredményt. Így tehát a második hipotézis nem igazolódott be, mert 2010-ben megtört a növekedési tendencia.

Ezt azonban lehet többféleképpen értelmezni. Az első értelmezés szerint beigazolódott a hipotézis, mivel a kezdeti évszámhoz (2004) viszonyítva a befejező évszám (2011) számai nőttek, több mint 34 000 fővel. Ez alapján felfogható növekedő tendenciaként is.

A másik értelmezés szerint minden egyes évet meg kell vizsgálni ahhoz, hogy biztosan kimondjuk, hogy bizonyított a feltevés. Eszerint pedig a hipotézis nem igazolódott be.

A harmadik értelmezés szerint pedig a feltevésről nem lehet egyértelműen eldönteni, hogy beigazolódott, vagy sem, mert az elemzésben nem szerepel a két 2007-ben csatlakozott ország, Bulgária és Románia. Véleményem szerint 2007 és 2011 között a magyarok száma e

két országban elegendő lehet ahhoz (mivel csak pár száz főről beszélünk), hogy az döntően befolyásolja a végleges eredményeket, ezért ez a hozzám legközelebb álló értelmezése a feltevésemnek, amelyről így nem derül ki, hogy beigazolódott-e.

5.3 A harmadik hipotézis eredménye

A harmadik hipotézisen, amely szerint a letelepedett, vagy huzamosabb ideig kint tartózkodó migrálók száma lényegesen kisebb, mint a rövid időn belül hazatérőké, beigazolódott. A KSH által kiadott nemzetközi vándorlásról szóló kiadvány kimutatta, hogy egy-egy adott évben mennyi a hazatérők és a kivándorlók száma, amely alapján tisztán láthatóak a különbségek.

Elsőként az 1990 és 2003 közötti időszakot vizsgáltam, vagyis a Rendszerváltás és Magyarország uniós csatlakozása közötti időszakot. Ebben az időszakban összesen 8739 fő magyar állampolgár migrált valamely uniós tagállamba, és 18 223 fő tért haza, vagyis a vándorlási különbözet 9 484 fő. Az EU-15 országaiba migráló magyar állampolgárok tehát nagy részben ideiglenes külföldi munkát vállaló személyek.

Ezután megvizsgáltam a 2004 és 2010 közötti időszakot. Ezt az időszakot azért találtam célszerűnek külön értékelni, mert 2004-ben Magyarországon kívül kilenc új tagállama lett az Európai Uniónak. Ez az időszak is igazolja a hipotézisemet, mivel tovább nőtt a két állapot közti különbség, egész pontosan 10 120 főre. A különbség az által alakult ki, hogy a kivándorlók száma 3 372 fő, míg a hazatérők száma továbbra is jóval több: 13 492 fő.

Készítettem egy ábrát is, amelyben összevonta a két vizsgált időszakot, majd szemléltettem a különbséget. Az összesített vándorlási különbözet szerint 19 604 fős az eltérés a hazatérők javára.

Végül megvizsgáltam a migrációs szándékok alakulását táblázat segítségével 1993 és 2010 között, amely szintén hozzájárult ahhoz, hogy a hipotézis beigazolódjon. A táblázat megmutatja, hogy azok, akik rövid, vagy hosszú távú munkavállaláson gondolkodnak, lényegesen többen vannak, mint azok, akik kivándorlási szándékkal rendelkeznek. A legnagyobb eltérést a 2005-ös év mutatta, amikor is a rövidtávban gondolkodók 13%-os, hosszú távra tervezők 6%-os, míg a kivándorolni szándékozók mindössze 3%-os arányban vannak.

Ezen vizsgálatok alapján tehát a harmadik hipotézisem beigazolódott.

5.4 A legnépszerűbb hat ország konklúziói

A korábbi vizsgálataim segítségével meg tudtam állapítani, hogy melyik a 6 legnépszerűbb ország. Ezek az országok: Németország, Ausztria, Spanyolország, Olaszország, Írország, és Hollandia. Ennek okát a MagyarOnline.net nevű portál segítségével derítettem ki, ahol kapcsolatba léphettem kinti magyarokkal. Fórumokon általános kérdéseket tettem fel, mint például, mekkorák a kinti fizetések a magyaroknak (erre mindenki a minimálbért válaszolta), milyen munkakörben dolgoznak általában a magyarok, mennyire kérik a nyelvtudást, és milyen a magyarok megítélése kint. Összességében elmondható, hogy a kereset-megélhetés aránya Hollandiában a legkedvezőbb, a legrosszabb pedig Írországban. A munkaköröket tekintve a legtöbb szezonális fizikai munka, amely lehet ipari, vagy mezőgazdasági. A nyelvtudás igény szélsőséges, Spanyolországban egyáltalán nem szükséges, viszont Hollandiában precíz angol nyelvismeret a követelmény. Leginkább egy alapfokú angol nyelvtudást várnak el, olyan szinten, hogy a munkavállaló meg tudja magát értetni. Csakúgy, mint a nyelv, úgy a fogadtatás is szélsőséges, szintén Spanyolországot és Hollandiát tudom felhozni, mint két szélsőség, mert előbbinél barátságos, nyitott a fogadtatás, (ugyanígy Írországban), Hollandiában azonban ellenséges.

Érdekességként felmutathatók további Németországgal kapcsolatos eredmények is. Németországot tekintve elmondhatjuk, hogy a magyarok körében a legnépszerűbb ország, hiszen, mint már említve volt az arányok döntő többségét birtokolja. Az oda kivándorlók 2011-től élvezhetik azt, hogy a munkavállaláshoz nincs szükség munkavállalási engedélyre, mivel az erre vonatkozó korlátozások a derogációs időszak harmadik szakaszának végével automatikusan törölődtek. Németországhoz továbbá a legnagyobb bevándorlási többlet 2001 óta, amely magában foglalja azt, hogy az országba minden évben többen költöznek, mint ahányan elhagyják. 2011-ben például 240 ezerrel voltak többen a bevándorlók, mint a kivándorlók.

A 6. számú ábra továbbá megmutatja, hogy melyek azok a munkakörök, amelyeket a legtöbben végeznek: ipar és építőipar; kereskedelmi és szolgáltatási foglalkozások; valamint felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozások.

Ausztriában már több munkakört kell megemlíteni: szintén ipar és építőipar; kereskedelmi és szolgáltatási foglalkozások; gépkezelők, összeszerelők, járművezetők; szakképzettséget nem igénylő foglalkozások; mezőgazdasági és erdőgazdálkodási foglalkozások; egyéb, felsőfokú, vagy középfokú végzettséget igénylő foglalkozások.

Ausztriában továbbá jelentős a határmenti ingázók száma, közel kétharmada a kint dolgozó magyaroknak.

5.5 A feketemunka konklúziói

Becslések szerint a több mint 133 ezer kint dolgozó magyaron kívül 30-40 ezren dolgoznak illegálisan. A feketemunka oka többféle lehet, elképzelhető, hogy a munkáltató akar a kötelezettségei alól kibújni, vagy olyan munkakörben dolgozik a munkavállaló, amely esetében nincs lehetőség a legalitásra. Ilyen lehet például a holland prostitúció.

A feketemunkára több „lehetőség” is létezik, ezek közül a legáltalánosabb, ha az adott cég magyar telephellyel rendelkezik, vagy az egész cég magyar. A legveszélyesebb forma, ha a dolgozó országa nem tud róla, hogy külföldön tartózkodik, valamint egy harmadik esetben a munkaidő, vagy a kint tartózkodás időtartamának nem hivatalos „eltolása”.

Számos veszéllyel jár tehát a feketemunka, mint például a kényszerített kint maradás, abban az esetben, ha a magyar állam nem tudja, hol van a polgára. További veszélyt jelent az adóhatóságok előtti titkolózás, amely a későbbiekben súlyos büntetéseket vonhat maga után.

5.6 Az interjúból levont konklúziók

Az interjút 5 kérdéscsoport alapján készítettem el készséges alanyommal, aki egy két éve Németországban dolgozó, 30 éves, vadgazdamérnök (Bsc.) végzettségű makói férfi. Az 5 nagy csoport: Munka és életkörülmény; Végzettség és munkakör közötti szakadék; A cég alkalmazottai és a feketemunka; Előnyök és a kiutazás okai; Tapasztalatok és a jövő.

A munkáját tekintve gépkezelőként dolgozik egy húsüzemben Steine-ben. A szállását a munkáltatója biztosítja, havi 50 euró fejében. Ezt méltányos összegnek kapja, és leginkább a kollégiumi életkörülményekhez hasonlítja. Ebből látszik már, hogy letelepedésre nem gondol, mivel ki is emelte, hogy hosszú távon életformának nem elfogadható a mostani.

A munkája semmilyen összefüggésben sincs a végzettségével, saját szakmájával, és elhelyezkedésre is csak akkor lát esélyt, ha magyar vadásztársaságok segítségével kap

lehetőséget. Tehát a szakmában való elhelyezkedésnek minimális esélye van Németországban szerinte.

Mivel a cég vezetői magyar származásúak, joggal gondolhatnánk, hogy a leggyakoribb feketemunkára való példát megtaláltuk, miszerint magyar nem létező telephelyű a cég, azonban alanyomnak nincs tudomása arról, hogy munkáltatói dolgoztatnak-e illegálisan. Az alkalmazotti köre a cégnek pedig 300 fő körüli, amelyből 100 körül van a magyarok száma. Ennek okát abban látja, hogy a németek által aljamunkának titulált feladatokat is ellátják a magyarok, és ezért cserébe a minimálbérrel is megelégszenek.

Ugyan a fizetése alig több, vagy pont annyi, mint a minimálbér (1000 é 1300 euró közötti), mégis ezt tartja a legnagyobb előnynek abban, amit csinál. Véleménye szerint erre a kérdésre minden munkatársa ezt válaszolná.

A nyelvismeret fejlesztését nem tartja lehetségesnek, mivel egymás közötti nem kényszerülnek idegen nyelvet használni, olyan helyre pedig ritkán járnak, ahol kellene.

Összességében elmondható tehát, hogy a fizetés az, ami a legjobban vonzotta alanyomat, valamint a életkörülmények nem a legjobbak, és 2 év után hazatérésen gondolkozik, de ha úgy adódna, a jövőben is szívesen vállalna külföldön munkát.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

A dolgozatom összefoglalásaként meg szeretném említeni a bevezetésben megfogalmazott hipotéziseimet, ezek eredményeit, valamint az alátámasztásokhoz vezető utat, módszereket.

A feltevéseim között elsőként szerepelt az, hogy Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozását követően jelentősen megugrott a külföldön munkát vállalók száma. A hipotézist három idősoros táblázat és két ábra szemléltetésével bizonyítottam, amelyek az Európai Unióban regisztrált magyarok számát mutatják 1999-ben, valamint 2004-ben, továbbá a személyek számának változása a 2004-es évre. A két ábra pedig a három legnépesebb országban, Németországban, Ausztriában és Írországban tartózkodó magyarok arányát szemlélteti, szintén külön 1999-ben és 2004-ben.

A második hipotézisem a migránsok számának napjainkra történő növekedését feltételezi 2004-től. A feltevés vizsgálatához szintén idősoros táblázatokat használtam, szám szerint hármat, valamint egy ábrát. Az első táblázat a regisztrált magyarok számának tendenciáját mutatja 2004 és 2011 között az EU-15 országaiban, a második szintén ezt a tendenciát, ugyanebben az időintervallumban, csak épp a velünk egyidejűleg csatlakozott országokban, míg a harmadik az előző két táblázat összevonása, vagyis az EU-15 és a 2004-ben csatlakozott országokban tartózkodó összes magyar állampolgárt tünteti fel. Az ábra pedig a 2004-ben regisztráltak számát viszonyítja a 2011-es évhez. Ezek segítségével a hipotézisről nem lehet egyértelműen eldönteni, hogy beigazolódott, vagy nem.

Harmadjára megvizsgáltam, hogy vajon a letelepedett migrálók száma lényegesen kisebb-e, mint a hazatérőké. A dolgozat írása alatt ez volt az a feltevésem, amelynek a bizonyításában a legjobban hittem. A tény, hogy határozott időre tervezik a kint létet a magyarok, egyértelműen bebizonyosodott. Ehhez három táblázatot és egy ábrát használtam fel. A táblázatok megmutatják a kivándorló és hazatérő magyarok különbözetét, külön-külön az 1990 és 2003 közötti időszakra és a 2004 és 2010 közötti időszakra, valamint az utolsó táblázat 1993 és 2010 között mutatja meg a magyarok migrációs szándékát százaléokban kifejezve, három szándék alapján. A három szándék: rövid távú munkavállalás, hosszú távú munkavállalás, kivándorlás. Az ábra pedig a különbözetet szemlélteti, amely két időintervallum összevonásával keletkezett.

Megvizsgáltam a legnépszerűbb hat országot a korábbi táblázataim segítségével, valamint a MagyarOnline.net nevű portál fóruma segítségével választ kaptam a kérdéseimre. A válaszokból kiderült, hogy a legmagasabb kereset-megélhetés különbség Hollandiában tapasztalható, a legpozitívabb fogadtatás a spanyoloktól várható, az az ország, ahol a legjobban elvárják a precíz nyelvtudást, szintén Hollandia, valamint egyik országban sem könnyű a saját szakmánkban elhelyezkedni.

Készítettem továbbá egy interjút egy Németországban dolgozó magyar férfival, aki elmondta, hogy a fizetésével elégedett, az életkörülményeivel már kevésbé, de a jövőben hajlandó lenne ismét külföldön munkát vállalni.

IRODALOMJEGYZÉK

Szakkönyvek:

Gödri I. (2003) a nemzetközi vándorlás idősorai 1990-2000, Központi Statisztikai Hivatal, Budapest

Hárs Á. (2001) Népeségmozgások Magyarországon a XXI. század küszöbén, Szociális és Családügyi Minisztérium, Budapest

Dr. Gellérné Dr. Lukács É. (2003) Európai füzetek 6., A Miniszterelnöki Hivatal Kormányzati Stratégiai Elemző Központ és Külügyminisztérium, Budapest

Dr. Gellérné Dr. Lukács É.-Illés S. (2005) Migrációs politikák és jogharmonizáció, KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, Budapest

Dr. Lukács É.-Dr. Király M. (2001) Migráció és Európai Unió, Szociális és Családügyi Minisztérium, Budapest

Kende T. (1998) Európai közjog és politika, Complex Kiadó, Budapest

Laky T.-Bareto J.-Éder G.-Hablicsek L.-Hárs Á.-Lindnerné Eperjesi E.-Neumann L.-Pósán Gy.-Tóth J.-Tóth P. (2001) A munkaerő szabad áramlás – Magyarországról nézve, Miniszterelnöki Hivatal, Budapest

Lékó Z. (2009) A migrációs jog kézikönyve, Complex Kiadó, Budapest

Lee E. (2007) A Theory of Migration, University of Pennsylvania, Pennsylvania

Tóth J. (2001) A nemzetközi migráció alapjai, Szociális és Családügyi Minisztérium, Budapest

Tóth P. (2006) Nemzetközi vándorlás 1995-2005, Központi Statisztikai Hivatal, Budapest

Tóth P (2009) Nemzetközi vándormozgalom, Lucidus Kiadó, Budapest

Folyóiratok:

Cseresnyés F. (1999) Migrációs tendenciák Magyarországon az 1990-es években, Belügyi Szemle 12(1), 35-49.

Dúzs F. (2005) A migráció helyzetében várható változások Magyarországon, Belügyi Szemle, 18(6), 12-15.

Gellérné Lukács É. (2009) Nemzetközi és Európai Jog, Európai Tükör 3(1), 5-8.

Honlapok:

<http://privatbankar.hu/makro/amirol-a-hazai-statisztika-nem-akar-tudni-kitantorgott-felmillio-emberunk-245922> (2012.05.21.)

<http://www.euvonal.hu/index.php?op=hirek&id=1256> (2012.06.30.)

www.kdmw.uw.hu (2012.02.18.)

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=hu&catId=457> (2012.09.17.)

MELLÉKLETEK

1. SZÁMÚ MELLÉKLET: AZ INTERJÚ

A: a kérdező

B: az interjú alanya

A: Hol dolgozol és milyen munkakörben?

B: Németországban, Steine városában, a Vogler-Fleischmarkt GmbH-nál, mint gépkezelő. A cég egy sertéshús feldolgozással foglalkozó üzem, ahol egy futószalag melletti gép kezelése a feladatom.

A: Hol laksz? A cég biztosítja a szállást, vagy önállóan kell megoldanod?

B: Steine-től kb. 7-8 kilométerre, Clense-ben van a szállásunk, ahonnan reggelente buszokkal járunk dolgozni. Az épületek a cég tulajdonában vannak, havi fix 50 euró kerül levonásra a fizetésünkből a lakhatásért és rezsiért. Így tulajdonképpen a szállást biztosítja a cég, nagyon méltányos összegért cserébe.

A: Milyen körülmények között éltek?

B: Leginkább egy kollégiumi élethez tudnám hasonlítani, az alapszolgáltatások, mint a víz, villany, gáz, kábeltévé megvannak, viszont 2-3 ágyas szobáink vannak, és a folyosóvégén vannak a fürdőszobák és a konyha. Nem luxuskörülmények között élünk tehát, de a mindennapokhoz szükséges alapok megvannak. Nyilván nem hosszútávon elfogadható az életkörülmény, de úgy gondolom, ha néha hazajárunk, úgy pár évig elfogadható ez az élet.

A: Milyen végzettséged van és mennyire kapcsolódik a munkádhoz?

B: Vadgazdamérnök Bsc. szakot végeztem Hódmezővásárhelyen, a Szegedi Tudományegyetem Mezőgazdasági karán, vagyis a munkámhoz egyáltalán nem kapcsolódik.

A: Mit gondolsz, el tudnál helyezkedni kint a saját szakterületeden?

B: Ugyan ezt még nem próbáltam, látok rá néhány lehetőséget. Ha itthon valamelyik vadásztársaságnál sikerülne elhelyezkednem, akkor onnan már könnyebben menne a dolog, mivel a német és magyar társaságok között léteznek társulások, amelyek szólhatnak hosszabb-rövidebb időtávokra. Valamint lehetőség nyílik a vadászok meghatározott időre történő „kölcsonadására” németnek és fordítva. Nagyjából ezt a diákcseré-programokhoz tudnám hasonlítani, mivel ez is általában fél év és egy év közötti időszak. Vakon kimenni és szerencsét próbálni nem érdemes, mert szerintem lehetetlen így elhelyezkedni saját szakmában.

A: A Te cégednél van olyan magyar, akinek ez sikerült?

B: Nem, a munkatársaim mind egyszerű fizikai munkások annak ellenére, hogy sok diplomás fiatal van köztük. A vezetők pedig magyar anyanyelvű német állampolgárok.

A: Szerinted mi az oka ennek?

B: Az én munkáltató cégem egy nagy családi vállalkozás. Azokat a munkaköröket, amelyek felsőfokú végzettséghez vannak kötve, a vezető rokonai töltik be. Ha pedig, a rokonok elfogynának, akkor is könnyebb helyben jó szakembert találni.

A: Hány fős a cég alkalmazotti köre, és ebből hány fő magyar?

B: Kb. 300 személy dolgozik, amelyből kb. 100 fő magyar. A magyarokon kívül vannak lengyelek, csehek, szlovákok, de ők lényegesen kevesebben.

A: Miért alkalmaznak ilyen sok külföldit?

B: Mert a legenda és a valóság szerint is, egy német állampolgár nem hajlandó ilyen aljamunkát végezni, amikor a magyar fele annyiért megcsinálja. Szóval egyrészt olcsóbb a magyar munkaerő, ugyanígy a lengyel, cseh és szlovák is, másrészt, amíg egy német nem szorul rá, addig nem dolgozik.

A: Van köze a cégnek a feketemunkához?

B: Tudomásom szerint nincs. Azok a kollégák, akikkel kapcsolatban állók valamilyen formában, mondjuk, egy részlegben dolgozunk, vagy egy épületben vagyunk elszállásolva, ők mind legálisan dolgoznak. A többi részleg dolgozóiról semmit nem tudok, nem ismerem őket, nem állok velük kapcsolatban. Ha van is köze az illegális munkavégzéshez, azt nyilván nem kötik az orrunkra.

A: Te mi tartasz a munkádból származó legnagyobb előnynek?

B: A legnagyobb előny az, hogy az otthoni bérekhez képest itt akár 2-3 szorosát is megkaphatjuk, teljesítménytől függően.

A: Mennyit keresel, és min múlik a teljesítmény?

B: A teljesítmény nem rajtunk múlik, hanem azon, hogy az adott hetekben, napokban mennyi megrendelés érkezik. Ehhez igazodik az is, hogy hetente hány napot és naponta hány órát kell dolgoznunk. A fizetésem 1000 és 1300 euró között szokott alakulni, amely már nettó jövedelem.

A: Ezért is mentél ki?

B: Részben ezért. Ez a munkalehetőség számomra úgy alakult ki, hogy egy közeli barátom kereste fel a közvetítőirodát, majd meg is kapta az állást. A kiutazás előtti napokban szóltak neki, hogy kellene még egy személy, és mivel én itthon éppen munkanélküli voltam, így kapóra jött az ajánlat.

A: Mekkora összeget tudsz megspórolni?

B: A megélhetés maga úgy, hogy nem nélkülözök, a 200 eurót nem szokta meghaladni havonta. Az, hogy a fennmaradó összeget mire költjük, az rajtunk múlik, de aki nagyon takarékoskodni akar, annak lehetséges havi 500-800 eurót félretenni.

A: Milyen tapasztalatokat tudsz kint szerezni? Mondjuk a nyelvtudásodat mennyire tudod fejleszteni?

B: A nyelvtudásunkra sajnos nincs szükségünk kint, ezért a fejlesztése igen nehézkes. A cégünk vezetője és a részlegünk vezetője és a legtöbb munkatársam is magyar anyanyelvű, így maximum szórakozóhelyeken, vagy a sarki kisboltban beszélünk németül. Erre pedig annyi nyelvismeret elég, hogy éppen meg tudjuk magunkat értetni.

A: Mennyi ideig tervezel még kint lenni?

B: Idén két éve, hogy kint dolgozok, és a karácsonyi időszakot követően szeretnék végleg hazajönni. A nagy karácsonyi roham időszakában megszorodnak a megrendelések, több munka, így több a fizetés, ezért mielőtt hazajönnék, még ebben az időszakban dolgozni akarok.

A: Mielőtt hazajössz, kell valami különleges intézkedés?

B: Nem, csupán az egy hónapos felmondási időmet kell kitöltenem. Ennyi időt kér a cég arra, hogy mást találjon helyettem. Vagyis, mivel igen nagy nálunk a munkaerő rotációja, így két havonta szokott az új magyar csapat érkezni.

A: Ha úgy alakul, a későbbiekben kimennél újra dolgozni?

B: Ha úgy alakul, igen. Ha mondjuk, anyagi gondjaim támadnának, akkor szívesen vállalnék külföldi munkát, mivel ez a legkönnyebb módja annak, hogy valaki összeszedje magát.

A: Ugyanoda, vagy esetleg más céghez, más országba mennél?

B: Leginkább más országok vonzanak, mint Hollandia, vagy Spanyolország, de nyilván az aktuális lehetőségekhez igazodnék.